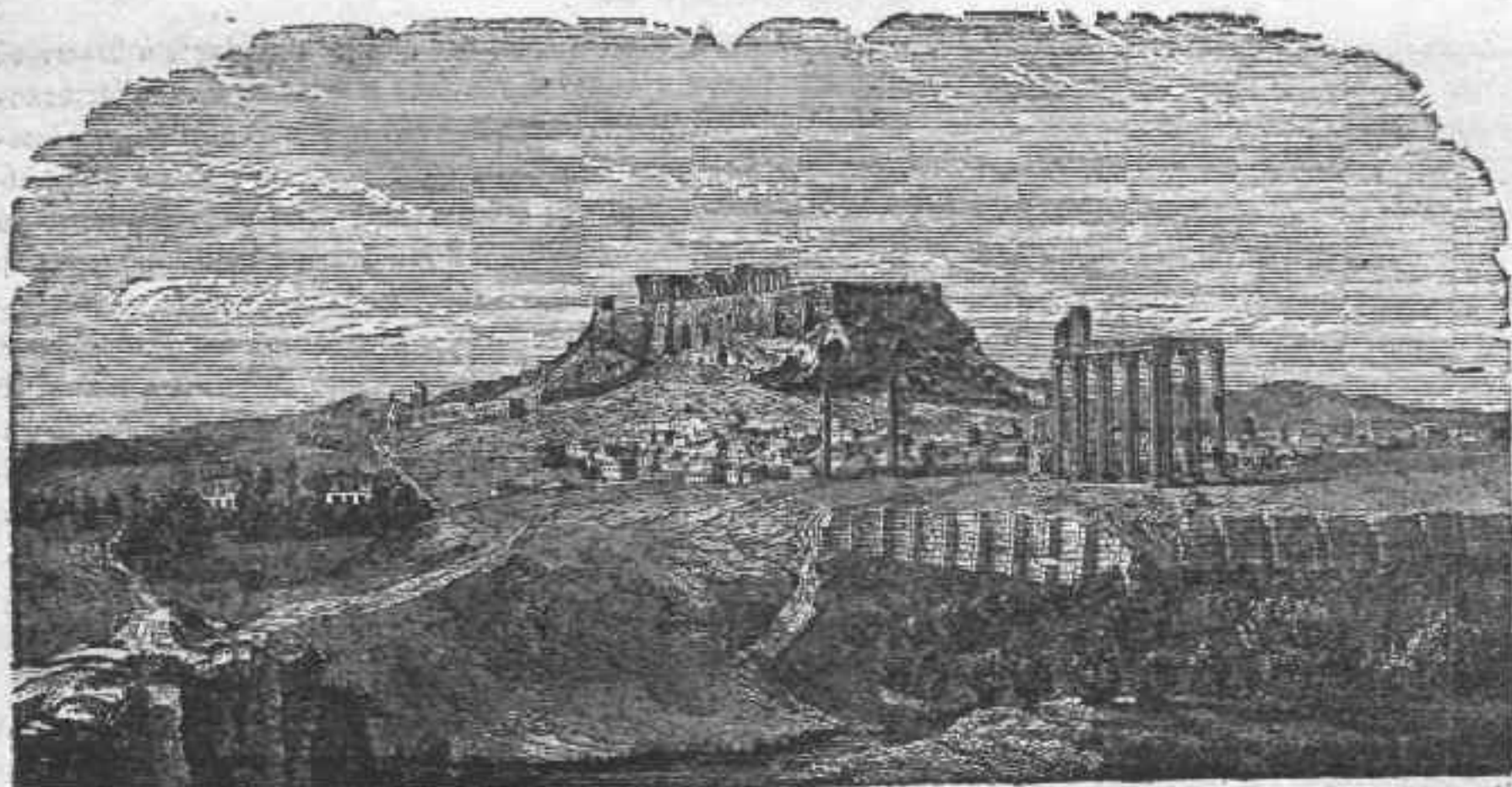

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΜΑΙΟΥ, 1858.

ΤΟΜΟΣ Θ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 196.

Ο ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1858.

—ooo—

Ἐπειδὴ, νοσήσαντος τοῦ πρυτάνεως, ὁ κατὰ πᾶσαν 25 Μαρτίου τελούμενος ποιητικὸς διαγωνισμὸς ἀνεβλήθη, ἡ τελετὴ ἐγένετο τὴν 23 Ἀπριλίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ. Εἰσηγητὴς τῶν ἀγωνοδικῶν ἦν ὁ τῆς Ἱστορίας Καθηγητὴς Κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος, ὅστις ἀνέγνω ἐνώπιον πολλῶν ἀκροατηρίου τὴν παρατιθεμένην ἐκθεσιν, ἐν ἣ ἐκρίνοντο μὲν τὰ υποβληθέντα πέντε ποιήματα, ἀπενέμετο δὲ τὸ Ῥάλλειον γέρας εἰς τὸ ἐπιγραφόμενον Χίος δούλη. Ἀποσφραγισθέντος δὲ μετὰ ταῦτα τοῦ συνοδευόντος τοῦ βραβευθέν ποιήματος γραμματίου, ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἔργον ἦν τοῦ τῆς Βοτανικῆς καθηγητοῦ Κ. Θ. Ὁρφανίδου. Ὄθεν, προσελθὼν, ὁ ποιητὴς, ἔλαβε τὸ βραβεῖον, συνάμα δὲ καὶ χλάδον δάφνης, θερμῶς ἐπὶ τῶν περιεστῶτων χειροκροτηθεὶς.

—ooo—

Ἡ ἐπὶ τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ ἐπιτροπὴ τοῦ Πανεπιστημίου εἶχε πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐκφέρει πέ-
ρσαι τὴν γνώμην, ὅτι καλὸν εἶναι νὰ τελεῖται κατὰ
διετίαν ὁ ἀγὼν· τοῦτο δὲ κυρίως, ἵνα δύνωνται

οἱ κριταὶ νὰ ἐκπληρῶσι μετὰ πλείονός τινος ἀνέσε-
ως τὸ ἀκανθῶδες αὐτῶν ἔργον, δι' ὃ σπανίως ἀπο-
ζημιοῦ αὐτοὺς ἡ ἀξία τῶν κρινομένων ποιημάτων,
καὶ ἔτι σπανιώτερον ἡ ἀνοχὴ τῶν κρινομένων ποιη-
τῶν. Ἀλλ' ἡ τοῦ Πανεπιστημίου σύγκλητος, βρα-
δέως ὀπισθοῦν ἐπιληφθεῖσα τῆς υποθέσεως ταύτης,
ἀπεφάσισε, κατὰ Δεκέμβριον, νὰ γίνωσι μὲν αἱ περὶ
τούτου θέουσαι παρατηρήσεις πρὸς τὸν φιλογενῆ
ἀγωνοθέτην Ἀμβρόσιον Στεφάνου Ῥάλλον, νὰ τε-
λεσθῇ δ' ἐν τούτοις καὶ κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος ὁ ἀ-
γὼν ἐντὸς τῆς ἀρχῆθεν ὁρισθείσης προθεσμίας· οἱ δὲ
κριταὶ ἐθεώρησαν καθήκον αὐτῶν νὰ ὑπακούσωσιν
εἰς τὸ δόγμα τοῦτο τῆς ἀνωτάτης ἀκαδημαϊκῆς
ἀρχῆς.

Εὐχάριθμοί εἰσιν οἱ κατελθόντες ἐφέτος εἰς τὸν
ἀγὼνα ποιηταί, ἐν ὅλοις πέντε· ἐπειδὴ ὁμοῦ εἰς
μὲν καθυπέβαλε τρία ἔργα, εἰς δὲ δύο, τὰ ἀναγνω-
σθέντα τετράδια συμποσύνονται εἰς ὀκτώ. Φέρουσι
δὲ τὰς εἰς ἐπιγραφάς·

Ὁ θρίαμβος τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ κατὰ
τὸ ἔτος 1858. Κωμῳδία εἰς τρεῖς πράξεις.

Γρῳμικά, διάφορα ἄλλα στιχουργήματα καὶ
Βακχικά, ὧν πολλὰ ἐκ τῶν πρώτων ἐποιήθησαν ἐν
νεότητι πρὸ τοῦ 1821.

Περὶ Παιδαγωγίας, πόνημα τοῦ 1846 (ἀντι-
γράφου μὲν τὸν συγγραφέα).

Σάλπιγξ τῆς Ἀθηνᾶς πρὸς τοὺς ἐν Τουρκίᾳ Ἑλ-
ληνας, ποιηθεῖσα τῷ 1855.

Θάρος καὶ Θίσβη, ἔπος εἰς ἄσματα τρία.

Τίτος καὶ Ὁθων, ἔπος μυθιστορικὸν εἰς ἄσμα-
τα τρία.

Τίρι-Λίρι, ἡ τὸ κυνηγέσιον ἐν νήσῳ Σύρῳ· ποίημα ἡρωϊκοκωμικὸν εἰς ἄσματα ἑπτὰ.

Χίος δοῦλη, ποίημα ἐπικὸν εἰς ἄσματα πέντε.

Παρακτὸς τούτων ἀπεστάλησαν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν καὶ δύο ἕτερα ποίηματα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ταχθεῖσαν ἐπὶ τούτῳ προθεσμίαν διὸ καὶ οὐδ' ἀποσφραγίσθησαν. Καὶ περὶ τοῦ πρώτου δὲ τῶν προμικροῦ ἀναγραφέντων οὐδεμίαν ποιούμεν μνησίαν, διότι εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν λεγομένην δημῶδη γλῶσσαν γνωστὸν δὲ ὑπάρχει ὅτι ἔργα τοιαῦτα κατὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ ἀγωνοθέτου καὶ τὴν ἐπανειλημμένην τῆς ἐπιτροπῆς ἀπόφασιν, εἶναι εἰς τὸν παρόντα ἀγῶνα ἀπαράδεκτα. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ποιητὴς τῆς ἀνὰ χειρὸς κωμωδίας οὐ μόνον εἰς τὸ ἰδίωμα τοῦ λαοῦ ἀξιοῖ ὅτι ἔγραψεν αὐτήν, ἀλλὰ καὶ ὑπόθεσιν ἔχει αὐτὸ τοῦτο τὸ περὶ γλώσσης ζήτημα, ἀγωνιζόμενος μὲν νὰ ἐμπαίξῃ τοὺς περὶ τὴν λέξιν καὶ τὴν γραμματικὴν καθαρεύοντας, προαγγέλλων δὲ θρίαμβον προσεχῇ τῆς δημῶδους ὡς μόνης γραπτῆς γλώσσης, καλὸν ἐνομίσσαμεν νὰ ἐξετάσωμεν ὁποία τις ἐστὶν ἡ τοῦ ποιήματος τούτου γλῶσσα, ἡ ποσαύτας καὶ τηλικαύτας φέρουσα εἰς μέσον ἀξιώσεις.

Εὐθὺς δ' ἐξ ἀρχῆς ἡ ἐπιγραφὴ, ἔχουσα, ὡς προεῖρηται, οὕτως· α' Ὁ θρίαμβος τοῦ ποιητικοῦ διαγωνισμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1858, ἀγνοοῦμεν τί κοινὸν μὲν ἔχει πρὸς τὴν δημῶδην, τί δ' ἀλλότριον πρὸς τὴν καθαρεύουσαν· καὶ τὴν ἑτέραν δὲ ἐπιγραφὴν α' Κωμῶδις εἰς τρεῖς πράξεις β' ἀμφιβάλλομεν ἂν ᾔθελεν ἐννοήσει ὁ Ζήτηρς, ἢ ὁ Τόσκις, ἢ ὁ Νίκος Τσάκρος, οἱ ἥρωες καὶ ἱσως ῥαψῳδοὶ τῶν δημῶδων ἀσμάτων, ἐν ᾧ ἐνταῦθα περὶ τῆς γλώσσης αὐτῶν δῆθεν πρόκειται. Ἀλλ' ἀνοίξωμεν τὰ πρῶτα τῆς κωμωδίας φύλλα. κ' Πράξις Α'. Σκηνὴ Α'. Οἰκία. η' Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ὁρων οὐδεὶς βεβαίως ἐλήφθη ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ· διότι ὁ λαὸς οὔτε δραματικὴ πρᾶξις καὶ σκηνὴ ἐννοεῖ τί σημαίνουσιν, οὔτε οἰκίαν λέγει. Προταίνει δὲ ἡ κωμῶδις καὶ κανὼνας τῆς γλώσσης αὐτῆς. Ἡ ἥρωὶς τοῦ δράματος Μαρίκ, μὴ δυναμένη νὰ ὑποφέρῃ τὸν ἐραστὴν αὐτῆς φιλοδῆμον, διότι καθαρεύει τὴν γλῶσσαν, ἀπορρίνεται πρὸς τοὺς ἄλλους·

Ἡ μὲν τοῦ.

Σαίτην ἀπὸ νῦ θραύει.

Ἡ δὲ θράπαινα Βασίλω, προτρέπουσα αὐτήν νὰ ᾔναι ἐπιεικεστέρα πρὸς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἐλάττωμα, παρκατῇ·

Ἰδὲ μὴν εὖρξ νὰ τῆς ἀρεσκείας τοῦ,

ὅπου τὰ νῦ νὰ μὴ τὴν σκανδαλίσουν,

Καὶ σὶνα ἀρήσῃ εἰς τοῦ λουτροῦ τὰ κρῖνα.

Ἀλλ' ἡ Μαρίκ ἐπιμένουσα βεβαίως, ὅτι ὁ μακαρίτης ἀδελφὸς τῆς εἶχε παραγγελεῖ αὐτῇ·

Καὶ ἀπιστή, προδοσιὰ νὰ λογαριάζῃ

Τὴν πλημύρα τῶν νῦ σὶν ἡμίλιαν·

Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ εἰς τοῦλάχιστον κανὼν τῆς προκειμένης γλώσσης, κανὼν ἀποφατικὸς μὲν, ἀλλὰ σπουδαιότατος, διότι ἐπαναλαμβάνεται τρεῖς εἰς τὰς

τρεῖς πρώτας τῆς κωμωδίας σελίδας· ὁ θέλων νὰ λάβῃ σύζυγον τὴν καλὴν Μαρίαν ἀνάγκη ν' ἀποσκορακίσῃ ἀπὸ τὴν γλῶσσαν τοῦ τῦ· δηλαδή, ὑποθέτομεν, ἀπὸ τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν ὅλων τῶν κλίσεων, ἀπὸ τὰς ὀνομαστικὰς τῶν οὐδετέρων καὶ τὰ τοιαῦτα. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς δὲν ἀποβλέπει, τὸ καθ' ἑαυτὸν, εἰς τὸ πολῦτιμον ἐκεῖνο γέρας· διότι δὲν τρεῖς ἀπαραδιάτως, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, τὸν κανόνα τοῦ αὐτοῦ. Καὶ λέγει μὲν εἰς ὁμιλίαν, κλίσι ἐγὼ δὲν ἔχω, ῥόδο θαρρῶ καὶ κιτρινίζει ὁμπρὸς μου, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, λέγει ὅμως συγχρόνως καὶ ἀναμίζ·

Ἐχάσαμε τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων.

καὶ πρὸ μικροῦ εἰπὼν·

Δὶν σ' ἀνοῦμαι πῶς κλίσι· ἐγὼ δὲν ἔχω

Σὶν φιλοδῆμον.

συμπληροῖ τὸν δεῦτερον στίχον διὰ τῶν λέξεων·

καὶ μεγάλην κλίσιν.

Καὶ οὕτω προβαίνει ἀκαταπύστως ὅτε μὲν ἀφαιρῶν, ὅτε δὲ προσθέτων τὸ νῦ, καὶ πολλάκις ὅπως λησιμονῶν τὴν δημῶδην αὐτοῦ γλῶσσαν. Ὅτε λ. χ. λέγει·

Ὅτι ἐντελὲς μὲ ἡμᾶς συνεμορφώθη.

Ἡ

Ἄν θέλῃτε τοῦ γένους τὴν ἀγάπην.

Ἄν θέλῃτε νὰ ἔχητε πατρίδα.

Ἡ

Τὴν μοῖραν τοῦ λαοῦ μας ἀμειλοῦμεν!

Ἡ

Φοβεῖσθαι φωνὴ μήπως ἡγήσῃ,

Φωνὴ δικαιοσύνης οὐρανόθεν·

καὶ ἄλλα πλεῖστα τούτοις ὅμοια, μαρτυροῦντα ἀριδῶς, ὅτι τὸ ποίημα δὲν εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν λεγομένην γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Βεβαίως δὲ οὐδ' εἰς τὴν καθαρεύουσαν εἶναι συντεταγμένον γλῶσσαν· ἀλλ' εἰς τίνα λοιπὸν; Τοῦτο εἶναι τὸ ζήτημα, ᾗθεν εἰπεῖ ὁ Σακασπῆρος. Οἱ μὲν καθαρεύοντας τὴν γλῶσσαν κατηγοροῦνται ὅτι ἀναπλάττουσιν αὐθαίρετόν τι καὶ νεκρὸν ἰδίωμα καὶ ὅμως εἰς τὸ ἰδίωμα τοῦτο γράφονται οἱ νόμοι καὶ τὰ διατάγματα, πάντα ὅσα βυβλιζοῦσι τὴν πολιτείαν καὶ τὰς μεταξὺ τῶν πολιτῶν σχέσεις· εἰς τὸ ἰδίωμα τοῦτο ἀγορεύουσιν οἱ ἱεροκέρυκες ἀπὸ τοῦ ἁμβωνος, οἱ καθηγῆται ἀπὸ τῆς καθέδρας, οἱ δικασταί, οἱ εἰσαγγελεῖς, οἱ δικηγόροι ἐν τοῖς δικαστηρίοις· τὸ ἰδίωμα τοῦτο λαλοῦσιν ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν ἅπαντες οἱ ὀπισθοῦν παιδεύσεως μετασχόντες, καὶ ἐν ταῖς ἀγοραῖς αὐταῖς τῶν πόλεων, καὶ ἐν ταῖς κώμας, νῆ Δία, καὶ ἐν τοῖς χωρίοις ὁμιλεῖται τανῦν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον καὶ καταλαμβάνεται. Ἡ δὲ τῆς ἀνὰ χειρὸς κωμωδίας γλῶσσα οὔτε ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων οὔτε ὑπὸ τῶν κατωτέρων τοῦ ἔθνους τάξεων ἀπαραλλάκτως γράφεται ἢ ὁμιλεῖται. Ἐννοοῦμεν τοὺς ἐπιχειροῦντας νὰ γράψωσιν εἰς τὰς λεγομένας διαλέκτους, τὴν Ζακυνθίαν, τὴν τῶν Κρητῶν, τὴν τῶν Κυπρίων, τὴν τῶν Χίων, κλπ. Αἱ διαλέκτοι αὐταὶ δὲν δύνανται μὲν ν' ἐπαρκέσωσιν εἰς ἀπάσας

τὰς διανοητικὰς τοῦ ἔθνους χρεῖας, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὑπάρχουσιν, εἶναι καταληπταὶ ἐντὸς ὀρισμένων τινῶν χωρῶν, καὶ δύνανται δι' ἀφελῶν τινῶν φιλολογικῶν προϊόντων, μάλιστα δὲ δημώδων ἀσμάτων, νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ἰδιάζοντος, τοῦ τοπικοῦ διαφόρων χωρῶν χαρακτῆρος, ἀπαρχλλάκτως καθὼς καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἀκούει τις, καὶ ἐνίοτε ἀναγινώσκει, ἀσμάτια τοιαῦτα εἰς τὴν διάλεκτον τῆς Βυαρίας, τῶν Σουήβων τοῦ Βερολίνου, τοῦ Τυρώλου· ἐν Ἰταλίᾳ δὲ εἰς τὴν Ἑνετικὴν καὶ τὴν Νεαπολιτικὴν διάλεκτον ἐν Γαλλίᾳ δὲ εἰς τὴν Βορετανικὴν, τὴν Προβηγκιανὴν, καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀλλ' οἱ ἀξιοῦντες ὅτι θέον νὰ ἀσπασθῶμεν, ὡς μόνον γραπτὴν, οὐχὶ βεβαίως τὴν δεῖνα ἢ δεῖνα διάλεκτον, ἀλλὰ κοινὴν τινὰ δημώδη γλῶσσαν, ὥφειλον πρὸ πάντων νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ὑπάρχει τοιαύτη ὁμοιοτρόπως λαλουμένη καὶ ἐξίσου ἐννοουμένη ὑπὸ τῶν κατοίκων ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν. (*) Τὸ καθ' ἡμᾶς ἀμφιβάλλομεν περὶ τούτου· καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ κωμωδίας, ἐνθυμίζομεν εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ Θριάμβου, ὅτι ὑπάρχει ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ κωμωδία τις, ἐν ἣ οὗτος ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὴν Βαβυλωνίαν εἰς ἣν ἤθελε καταντήσῃ ἡ γλῶσσα ἐνν, δίκην κέντρωνος, προέκειτο νὰ συρράφῃ ἀπὸ τῶν ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ περιφερομένων διαφόρων ἰδιωμάτων. Πρὸς τούτοις, καὶ ἂν ὑποθεθῇ ὅτι ὑπάρχει κοινὴ δημώδης γλῶσσα, ἡ ὅτι ἐπιτρέπεται νὰ ἀπαρτισθῇ τοιαύτη ἀπὸ τῶν διαφόρων τοπικῶν ἰδιωμάτων, ἢ θέλει ἄρα γε ἐπαρκέσῃ αὕτη εἰς τὰς ὑψηλοτέρας διανοητικὰς, κοινωνικὰς, ἐπιστημονικὰς τοῦ ἔθνους χρεῖας; Εἶναι δυνατόν νὰ συνταχθῇ εἰς αὐτὴν, δὲν λέγομεν νομικόν τι, ἢ φιλοσοφικόν, ἢ ἱατρικόν, ἢ βοτανικόν σύγγραμμα, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς τεχνικώτερόν τι φιλολογικόν ἔργον; Μήπως ἡ προκειμένη κωμωδία, ἡ διῶχυριζομένη ὅτι ἐγράφη εἰς τὴν δημώδη, δὲν καταφεύγει ἀκαταπαύστως πρὸς τὴν καθαρεύουσαν;

Σημειωτέον ἐπὶ τέλους ὅτι ὁ ποιητής, οὐ μόνον περὶ γλῶσσης, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πρέποντος ἔχει σφοδρὰ ἀτόπους ιδέας, διότι παρίστησι τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ θριαμβεύουσαν ἐν τῷ παρόντι ἀγῶνι μετὰ πολλοὺς μάλιστα διαπληκτισμοὺς μετὰ τῶν μελῶν τῆς

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΑ. Διηγείτο ἐσχάτως εὐφροσύνῃ καὶ ἀξιοπιστοῦ τῶν Ἀθηνῶν κάτοικος, ὅτι κυρία τις, γέννημα γείτονος χώρας ἑλληνίδος, ἠρώτησέ ποτε αὐτήν, « ἂν ταμπουνίζῃ ταλιάνικα. » Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ ἐρωτηθεῖσα ἐνόμισεν ἑκυτὴν ὑβρίζομένην· ἀλλ' ὅτε μετὰ μικρὸν ἡ συνοδισπόρος αὐτῆς εἶπεν ὅτι « ὁ δικός τις ταμπουνίζει δύο τρεῖς γλῶσσας, » ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι ἐγένετο σπουδαία χρῆσις ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐρωτηθείσης τῆς βαρβαροῦ καὶ ὑβριστικῆς ταύτης λέξεως. Πρὸς σπουδαίαν λοιπὴν παραδεχθεῖσα ταύτην τρίτη τις κυρία συνέταξε τὸ ἐφεξῆς βασιλικὸν διάταγμα·

« Ὅθινας μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ βασιλιάς τῆς Ἑλλάδος. Ἐστῶντας ὅπου οἱ πρᾶγματευσταὶ πρέπει νὰ ταμπουνίζουσι τὴν ταλιάνικη γλῶσσαν, προστάζουμε νὰ διορισθῶσι στὰ σχολιά διακόσιοι προκομμένοι, γὰρ νὰ μάθουν οἱ ὑπακούοι μας νὰ ταμπουνίζουσι ταλιάνικα, κλ. » Ἡ συντάξασα τὸ διάταγμα ἐγράφεν ἔκως καὶ ὁ Βασιλεὺς, ὁ ἐμπνεύσας εἰς τὸ χυδαῖότατον τῶν Ἰωαννῶν ἰδιωματὸν τὴν Γοργίαν τοῦ Πλάτωνος,

ἐπιτροπῆς, νομίζων ὅτι ἐπιτρέπεται νὰ χλευάσῃ τοὺς κριτὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ τῷ ἔργῳ, τὸ ὅποιον εἰς τὴν κρίσιν αὐτῶν καθυπέβαλεν· ἐν δὲ καὶ μόνον λαμπρονήσας ὅτι ψυχρὰ διανοήματα καὶ περιπέτεια· ἀπίθνασι δυσκόλως ἠδύνατο νὰ παραγάγῃσι τοιοῦτον σφοδρὰ μετὰ τῶν κριτῶν πάθη.

Ἀλλ' ἔχομεν καὶ ποιητὰς εὐπειθεστέρους εἰς τοὺς κανόνες τῆς καθ' ἡμᾶς γραμματικῆς καὶ τῆς εὐπρεπείας. Τὰ τρία τετράκδια τὰ ἐπιγεγραμμένα Γνωμικά, περὶ Παιδαγωγίας καὶ Σάλπιγός τῆς Ἀθηνᾶς, ἔργα ἀνδρός, ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν ποιημάτων εἰκάζεται, πρεσβύτου καὶ φιλοπάτριδος, δὲν ἐπιγγέλλονται τὴν δημιουργίαν γλώσσης ἄλλης παρὰ τὴν κοινὴς ἡδὴ γραφομένην. Κατὰ δυστυχίαν τὰ ἔργα ταῦτα στεροῦνται οὐ μόνον ποιητικῆς ἀξίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς περὶ τὴν λέξιν καὶ τὸν ῥυθμὸν χάριτος, ἥτις δύναται πολλάκις νὰ ἐπικουρήσῃ τὰ πινυρότερα τῶν διανοημάτων. Μάλιστα δὲ ἀνεκκαίᾳ εἶναι ἡ χάρις αὕτη εἰς τὰ διδασκτικὰ ποιήματα, καὶ ἰδίως εἰς τὰ Γνωμικά· διότι ταῦτα, οὐδὲν ἄλλο ὄντα ἢ ἀποσπόμενα ἐμπεριέχοντα τὰ πορίσματα βιωτικῶν παρατηρήσεων, φυσικῶς τῷ λόγῳ περιστρέφονται περὶ τὰς κοινοτέρας τῶν ἐννοιῶν καὶ ἔχουσιν ἀπαραίτητον χάριν ἐνδύματος καλλιτελείας. Ἐνεκα τῆς καλλιτελείας ταύτης ἠξιώθησαν τοῦ τῆς ποιήσεως γέρατος αἱ γνώμαι τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Θεόγνιδος. Δικαιοῦνται ἄρα γε νὰ τύχωσι τῆς αὐτῆς τιμῆς τὰ προκείμενα Γνωμικά;

Ἡ ἀταξία καὶ ἡ ἀταξία

Πάντες τοῦ κόσμου ἐστὶν ἰδία·

Ἡ τελειότης καὶ μονιμότης

Τοῦ πλάστου μόνον ἐστὶ ἰδιότης,

λέγει προσημαζόμενος ὁ γνωμολόγος ἡμῶν καὶ αὕτη εἶναι μία τῶν κάλλιον ἐκπεφρασμένων γνωμῶν. Ἡ δὲ γλῶσσα αὐτοῦ δὲν συνάδει πάντοτε τῇ προαιρέσει· καὶ, λ. χ. ὁ κατὰ τῆς ἀργίας ζῆλος τοῦ ἐξολισθαίνει εἰς βλασφημίαν.

Πάντες οὖν οἱ χρητοθέται ἔχουν χρεὶς νοθεύειν

Εἰς τοὺς νέους τὸ ἀσκεῖσθαι πάσαν πάντος ἀρετήν·

Ἐπειτα δὲ καὶ μαθήσας ἀναγκάσι καὶ χρηστῆς

Καὶ οὐδέποτε φυλάττειν τῶν ἀγίων ἑορτᾶς·

ὅπου ὁ ποιητὴς ὥφειλε τοῦλάχιστον νὰ ἐξαιρέσῃ τὴν ἑορτὴν καθ' ἣν τελεῖται ὁ ἀγὼν, εἰς δὲ καθυπέβαλε τὸ ποίημά του. Μετὰ τῶν λοιπῶν ποιημάτων ὑπάρχουσι τινὰ εὐφροσύναν ὁπώσοις νανοημένα· ἐπὶ παραδείγματός τοῦ ἐπιγεγραμμένου· Ἡ Ἥχώ τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

Ἡχώ, εἰπέ μοι, τίς εὐμορφία πρὸς συζυγίαν ἐστὶ εὐτυχῆς;

Ἡχώ. Ἡ τῆς ψυχῆς.

Καὶ τῆς ψυχῆς δὲ ἡ εὐμορφία, εἰπέ μοι, ποία ἐστὶν αὕτη;

Ἡχώ. Ἡ ἀρετή.

Τῆς ἀρετῆς δὲ ὅποιον μέρος ὑπάρχει πρῶτιστον εἰς τὸ Πάν;

Ἡχώ. Τὸ ἀγαπᾶν.

Τί δ' ἐνοχλεῖ εἰς τὴν ἀγάπην τὸν νοῦν ἀνθρώπου τε καὶ λαοῦ;

Ἡχώ. Θάθος θεοῦ.

Ἀλλ' ἡ συνήχησις αὕτη, ἥτις ἐπαναλαμβάνεται εἰκάσι καὶ τετράκις, καὶ εἶναι ὁμοιοκαταληξία μᾶλλον

ἡ ἀπόκρισις ἡχοῦς, ἀποβαίνει μετ' οὐ πολὺ, διὰ τὴν βραχύτητα τοῦ δευτέρου στίχου, ὅλην καὶ μονότονον.

Ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου τούτου τῶν σήμερον διαγωνιζομένων ποιητῶν μεταβαίνομεν εἰς τὸν νεώτερον

Θάρος καὶ Θίσβη· εἶναι ἔπος λυρικὸν εἰς ἄσμα-
τα τρία, ὑπόθεσιν ἔχον ἐπισυδιδόν τι τῆς κατὰ τὸν
μέσον αἰῶνα ιστορίας ἡμῶν. Ἐν ταῖς παραμοναῖς
αὐταῖς τῆς τετάρτης σταυροφορίας, Σγουρὸς, ὁ τοῦ
Ναυπλίου διαδόχτος δυνάστης, κύριος γενόμενος τοῦ
Ἀργους καὶ τῆς Κορίνθου, ἐπεχείρησε νὰ ὑποβάλῃ
εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ καὶ τὰς Ἀθήνας. Ἀλλ' ὁ κατ'
ἐκείνον τὸν χρόνον ἀρχιπολεὺς Ἀθηναίων Μιχαήλ ὁ
Χωνιάτης, ὁχυρωθεὶς ἐν τῇ ἀκροπόλει, ἀπέκρουσε
τὴν ἐφοδὸν τοῦ Σγουροῦ καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ
ὑποχωρήσῃ. Τούτου τοῦ ἀγῶνος, ὑπὸ τὸν Χωνιάτην
ταταγμένος, μετασχὼν γενναίως καὶ ὁ ἦρως τοῦ
ποιήματος ἡμῶν Θάρος ἐπέσε μαχόμενος, ἡ δὲ ἐρω-
μένη αὐτοῦ Θίσβη, ἀφοῦ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐθρήνησε
τὸν θάνατον τοῦ ἐραστοῦ, ἀποθνήσκει καὶ αὐτὴ.

Τὸ ποίημα τοῦτο εἶναι ἔργον, ὡς πρὸς ἔργον, νέου
ποιητοῦ, ὅστις ὁμῶς κέκτηται προτέρημα μέγα, τὴν
ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σπικνωτέραν ἀποβαίνουσαν
μετριοφροσύνην· διότι ὀνομάζει τὸ προῖόν τοῦτο τῆς
μούσης τοῦ γύμνασμα ποιητικόν, ὁμολογεῖ παλλὰ
αὐτοῦ ἀμαρτήματα καὶ ἐπικαλεῖται τὴν αὐστηράν
τῆς ἐπιτροπῆς κρίσιν. Ὅθεν εὐχαρίστως δίδομεν
αὐτῷ συμβουλὰς τινάς.

Τῆς ὑποθέσεως ἡ ἐκλογή ὑπῆρξεν ἐπιτυχής, ἀλλὰ
τοῦ μύθου ἡ διασκευὴ ἐγένετο τοσοῦτον ἀπλή, ὥστε
ὁ ἐπὶ πεντακοσίους καὶ ἐπέκεινα στίχους ἐξελιγμὸς
αὐτοῦ ἀναγκασίως ἐμελλε νὰ συνεπικράτῃ πολλὴν
περιττολογίαν καὶ ἐκλυσιν· τῶν δὲ, ὁ ἦρως αὐτοῦ,
οὐδὲν ἡρωϊκὸν παρασκευάσας ἢ πράξας, ἀποθνήσκει
ἐν τῇ μάχῃ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ πρώτου ἄσματος, ἡ δὲ
ἐρωμένη του τὸν κλαίει καὶ ἀποθνήσκει δι' ὄλων τῶν
δύο ἐτέρων ἄσμάτων. Εἶναι δὲ καὶ ἡ γλῶσσα
αὐτοῦ πολλαχού ἡμαρτημένη καὶ αἱ ἐννοιαὶ καὶ αἱ
εἰκόνες ἀσαφεῖς πολλάκις καὶ βεβιασμέναι. Α. χ.
ἀμέσως ἐν ἀρχῇ τῆς δευτέρας στροφῆς τοῦ πρώτου
ἄσματος·

Ἔχον· παρέλθαι αἱ λαμπραὶ ἡμέραι τῆς Ἑλλάδος,
Σιγὴ θανάτου παγερὰ τῆς Ἀθηνᾶς τὴν πόλιν
Ἐπάγων. Ἦ θύστης! εἰς ῥάκη ἐσχισμένην
Ἐφόρει τὴν περιλαμπρὴν προτέραν τὰς ἐσθῆτα·
Ἐσθῆτα, ἧς ἡ ἐκλαμπρὴ χυδαῖα ἀπ' αἰῶνων
Ἐπῆρξε καλλιθέμελλον πυρσοῦ γιγαντιαίου,
Ὅς νῦν αὐγάζει ἀσθεστες τὸν ἄνθρωπον φωτίζων
Εἰς τὴν πρὸς τὸν Ἀόρατον ἐπίσκοπον πορείαν.

Ἐνταῦθα, ἵνα καταννοήσωμεν τὴν εἰκόνα τοῦ ποιη-
τοῦ, ἀνάγκη νὰ φαντασθῶμεν πρῶτον τὴν πόλιν τῶν
Ἀθηναίων φέρουσαν ἐσθῆτα ἐσχισμένην, ἔπειτα τὴν
ἐσθῆτα τυχόντην χύσασαν ἀπ' αἰῶνων λάμψιν, τὴν δὲ
λάμψιν πάλιν νὰ ὑποθέσωμεν καλὸν θεμέλιον πυρ-
σοῦ γιγαντιαίου. Τοιαῦτα δὲ συγκεχυμένα καὶ δυσ-
νόητα παλλὰ ὑπάρχουσι καθ' ὅλον τὸ ποίημα· ἂν
καὶ ἀπὸ τοῦ νεφελώδους τῆς φαντασίας ἐκείνης οὐ-
ρανοῦ ἐξακοντίζονται ἐνίοτε ἀκτίνες τινες καθαρω-

τέρου φωτός. Α. χ. ἐν τῇ 6 στροφῇ τοῦ πρώτου ἄ-
σματος ὁ ποιητὴς καλῶς ὀνομάζει τὰς ἀρχαίας
Ἀθήνας·

Πολύθρονον Ἑλλάδα τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ πάλιν ἐν τῇ 1 στροφῇ τοῦ τρίτου ἄσματος,
ὁμιλῶν περὶ τοῦ χρόνου, μετεωρίζεται ἐπὶ μίαν
στιγμὴν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀληθοῦς ποιήσεως.

Πρὸς μόνον τὸν Αἰῶνα ὀρεῖται· ἄνδρ' ἄνδρ' ἄνδρ'.

Ὁ θεὸς ἀναικόνιστον εἰκόνα τοῦ νᾶ ἔχῃ.

Ὅπως αὐτὸς ἀτέμαρτος, ἀκεῖ ἀρχῆς καὶ τέλους,
καὶ σὺ, ὦ χρόνε, εἴσαι.

Εὐδαίμων τὴν ἀξίαν σου ὁ ἐννοῶν, καὶ μίαν

Στιγμὴν σου εἰς τὸ μάταιον νὰ βύσῃ μὴν ἀφίνων.

Εἰς τοῦτον ἀνεκτόντων ἐργασίμων, ὦ χρόνε.

Κ' ἐν τῷ σῶμά τοῦ φθαρτὸν κύπτει εἰς τὴν φθαρτὴν σου

Εἰς τ' ἄρμα σου ἀνέλαθρον αἶραις τὸ ὄνομά τοῦ.

Τὰ ὀλίγα ταῦτα μαρτυροῦσιν, ὅτι ἐν τῇ νεανικῇ
ἐκείνῃ καρδίᾳ ὑπάρχουσι σπινθηρὲς τινες τοῦ ἱεροῦ
πυρός, σπέρματα ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ἐπιμελέστερον
καλλιεργούμενα δύνανται νὰ παραγάγωσι καρποὺς
ὀριμωτέρους τῶν ἤδη εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον ὑπο-
βληθέντων. Καὶ τοῦτο τόσῳ μᾶλλον, ὅσην ὁ νέος
ροιδόληπτος δὲν εἶναι, ὡς καὶ προδιμαζόμενοι ὑπε-
δαίξωμεν, ἐξ ἐκείνων οἵτινες φαντάζονται ὅτι ἀλ-
ματι ἐνὶ δύνανται νὰ ἀναπηδήσωσιν εἰς τὰς κορυφὰς
τοῦ Παρνασσοῦ, ἀλλὰ φαίνεται προδιατεθειμένος νὰ
ὑποβληθῇ εἰς ἅπαντας τοὺς μόχθους καὶ τοὺς κό-
πους τῆς δυσάντους ἐκείνης ἀναβάσεως.

Τούτου δὲ πλειότεραν τινὰ ἐμπειρίαν περὶ τε τὴν
γλῶσσαν καὶ τὴν στιχοιουργίαν ἔχει ὁ ποιητὴς τοῦ
μυθιστορικῆς ἔπους, τοῦ φέροντος τὴν ἐπιγραφὴν
Τίτος καὶ Ὀθων· ἀλλὰ τῶν κανόνων τῆς ποιητι-
κῆς τέχνης δὲν φαίνεται πρὸς εἰδημονέστερος καὶ
ἐν γένει κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἀξίαν δὲν θεωροῦμεν
τὸ μυθιστορικὸν τοῦτο ἔπος πολὺ κρεῖττον τοῦ ἀνω-
τέρου ἐξετασθέντος λυρικοῦ.

Ἐν τῷ πρώτῳ ἄσματι παρίσταται κατοικῶν ἐπὶ
βράχου ἀποτόμου, παρὰ τὴν Ἐλευσητικὴν λίμνην τῆς
Κωνσταντίας ὑφουμένου, γέρον ἐρημίτης ψιθυρίζων
ἡσυχῶς τὰς περιπετείας τῆς πολυταράχου αὐτοῦ
νεότητος. Οὗτος εἶναι ὁ πρῶτος τοῦ ποιήματος ἡ-
ρως, ὁ Τίτος, ὅστις διὰ μονωδίας ἐξ 112 στίχων
συγκειμένος, ἱστορεῖ, ὅτι ἦτο πατὴρ νέος εὐκίνητος
καὶ εὐθυμὸς καὶ ὅτι εἶχεν ἐρωμένην, μετὰ τῆς ὁποίας
διῆγε βίον πλάνητα, ἀδύνατον διατί· αἰφνης κατε-
γορεύθησαν ὡς λησταί, καὶ ἐφυλακίσθησαν χωριστά,
ἐν τῇ φυλακῇ δὲ ὧν ἐμαθεν ὁ Τίτος ὅτι ἡ ἐρωμένη
τοῦ Ἰουλίου ἐγέννησεν υἱόν, καὶ ὅτι ἦτε μήτηρ καὶ
τὸ βρέφος ἀπέθανον· τότε ἐτράπη εἰς βίον ληστρι-
κὸν μέχρις οὗ, κατευνασθέντων τῶν παθῶν αὐτοῦ,
ἀνεχώρησεν εἰς τὸν ἐρημικὸν ἐκείνον βράχον. Ἀλλ'
ἵνα μὴ τι ἕτερον εἴπωμεν περὶ τοῦ μύθου τούτου,
ἡ ἀρμολύγει ἀρὰ γε εἰς ποίημα ἐπικὸν τοσοῦτον μακρὰ
μονωδία; Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Αἰνείας δὲν ψιθυρί-
ζουσιν ἐν μονωδίαις τὰ συμβάντα αὐτοῖς. — Τὸ δὲ
δεύτερον ἄσμα ἀρχεται ἀπὸ περιγραφῆς τῆς λίμνης
Κωνσταντίας. Ἐπειτα παρίστανται δύο ἐρασταί, ὁ
Ὀθων καὶ ἡ Κλημεντία, οἵτινες διαπλεύσαντες τὴν

λίμνην καὶ ἀποβιβάσθentes εἰς παρλίαν τινὰ αὐτῆς, ἀπέρχονται ἐριπποι καὶ δρομαῖοι, διότι καταδιώκονται· καὶ ἐν τούτοις ἐν διαλόγῳ σχοινοτενεῖ ἔχουσι καὶ ῥόν καὶ διαθέσιν νὰ πληροφορήσῃσι τὸν ἀναγνώστην μᾶλλον, ὑποθέτομεν, ἢ ἐκυτοῦς, περὶ τῶν αἰσθημάτων καὶ περιστάσεων τοῦ ἔρωτός των, αἰσθημάτων καὶ περιστάσεων ἐκ τῶν κοινοτέρων, ὅτε αἴφνης καταγίγῃ ἐνσκήψασα ἀναγκάζει αὐτοὺς νὰ καταφύγῃσι εἰς τὴν καλύβην τοῦ γέροντος ἐρμίτου. Τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ ἄσματος τούτου κατέχεται ὑπὸ τοῦ μεταξὺ τῶν δύο ἐραστῶν διαλόγου.

— Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, ὁ γέρον ἀναγινωρίζει τὸν Ὀθωνά ως υἱόν του, καὶ μανθάνει παρ' αὐτοῦ πῶς ἐσώθη, ὅποιαν περίθελψιν εὔρεν ἐν τῇ πατρικῇ τῆς Κλημεντίας οἰκίᾳ, πῶς ἠγάπησε τὴν νέαν ταύτην, πῶς ἐδραπίστευσε μετ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς φιλοξένου ἐκείνης οἰκίας· ἀλλ' ἐτι αὐτοῦ διηγουμένου, ἀκούονται κρότοι καὶ φωναί, καὶ εἰσέρχεται πλήρης ὀργῆς ὁ πατὴρ τῆς Κλημεντίας ἀπειλὼν καὶ ἐλέγχων τὴν τε ἀστοργὸν κόρην καὶ τὸν ἀπαγαγόντα αὐτὴν ἀγνώμονα νέον, ὅτε αἴφνης πάλιν ὁ ἐξηγριωμένος οὗτος πατὴρ ἀναγινωρίζει τὸν Τίτον ως ἀδελφόν, καὶ τὰ πράγματα συμβιβάζονται καὶ τελεῖται ὁ μεταξὺ τῶν δύο πρώτων ἐξαδελφῶν γάμος. Ἐν τῷ ἄσματι τούτῳ, ἀμφότεροι αἱ ἀναγινωρίσεις, ἐξ ἐφόδου ἐπερχόμεναι, ἔχουσι πολὺ τὸ ἀπίθανον, καὶ ὁ μεταξὺ τῶν ἐξαδελφῶν γάμος κακῶς ἤχει εἰς Ἑλληνικὰς ἀκοάς. Ναὶ μὲν δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι πρόκειται περὶ κοινωνίας, ἣτις ἐπιτρέπαι τὸν τοιοῦτον γάμον· ἀλλὰ τίς ἢ ἀνάγκη νὰ καταφεύγῃ ἢ ποιήσῃς μὲς εἰς ἡθὴ καὶ νόμιμα λογιζόμενα παρ' ἡμῖν ἄθεσμα;

Ἐν γένει δὲ ὁ ποιητὴς ἀνέγνωσέ τινα, ὡς εἰσεν, ἐκ τῶν τῆς νεωτέρας ῥωμαντικῆς ποιήσεως, μάλιστα ἐκ τῶν τοῦ Βύρωνος, εἰς ὃν καὶ ἀφιερῶ τὸ ἔπος αὐτοῦ, καὶ τοῦ ὁποίου ιδέαι τινὲς καὶ εἰκόνας φαίνονται πλανώμεναι ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ, ἀλλ' ἀπεστερημέναι τῆς ἀρχικῆς ζωῆς, ὡς αἱ αἴψυχοι καὶ νεναρκωμένοι σκιὰι τοῦ Ὀρίωνος καὶ τοῦ Ἀχιλλέως ἐν τῷ Ὀμηρικῷ Ἀδῇ, βροτῶν εἰδῶλα καμάντων. Προσέτι καὶ περὶ τὴν στιχουργίαν καὶ περὶ τὴν λέξιν ὑπάρχουσι τινα τὰ ἡμαρτημένα, καὶ ἡ ἔννοια ἐνίοτε εἶναι παρακεκινδυνευμένη καὶ σκοτεινὴ. Ἐπὶ παραδείγματός, ἐν τῷ πρώτῳ ἄσματι, ἐν τῇ μονοδία τοῦ γέροντος, ἀναγινώσκουμεν·

Τότε ὁ ποὺς μου τὰς ἀποτόμους

Φάραγγας ἔσχιζε τῶν ὀρέων·

ἀλλ' ὁ ποὺς σγίζει τὰς φάραγγας; Τὸ τέλος τῆς 10 στροφῆς ἐν τῷ πρώτῳ ἐπίσης ἄσματι ἔχει οὕτως·

Γαλήνη χρυσοῦ τὰ ὄρατ' αὐ τοῦ πόντου (δηλ. τοῦ πόντου)

Ἐνθ' τὸν φέουδ' αὐτῶν ἀστέρων τὰ φῶτα,

Ἦ Φοῖβος τὰ στέρνα του ἐπαργυροῦ·

εἰκὼν ἀδεξίως ἐκπεφρασμένη, διότι φαίνεται παριστάσασα τὸν μὲν Φοῖβον ἐπαργυροῦντα, τὴν δὲ γαλήνην χρυσοῦσαν τοῦ πόντου τὰ νῶτα· ἐνθ' ἡ ἔννοια εἶναι μᾶλλον ὅτι τῶν ἀστέρων τὰ φῶτα, γαλήνης οὕσης, χρυσοῦσι τὰ νῶτα τοῦ πόντου. Ὁμοίως ἐν τῇ 13 στροφῇ, ἄσματι δευτέρῳ·

Ἀστράπτουσι κατάργυρα τῆς λίμνης Κωνσταντίας
Τὰ νάματα εἰς τὰς ὥχρας ἀκτίνες τῆς σελήνης,
Ἦτε τὸν δίσκον τῆς θαρρείς ὅτι ἔμπροσ οὐρίας
Κυλίσαι εἰς τὸν οὐρανὸν πνοῆς τερπνῆς γαλήνης·

ὅπου ἡ γαλήνη παρίσταται ἔχουσα οὐρίαν πνοὴν καὶ βεβελίως δύσηχον.

Ἀλλ' ἐρχόμεθα εἰς τὰ δύο περιλειπόμενα τῶν εἰς ἡμᾶς ὑποβληθέντων ποιημάτων, τὸ *Τίρι-Λίρι*, ἢ τὸ κυνηγέσιον ἐν νήσῳ Σύρῳ, ποίημα ἡρωϊκοκωμικὸν εἰς πολιτικούς ὁμοιοκαταληκτοὺς στίχους· καὶ τὴν *Χίον δούλην*, ποίημα ἐπικόν, εἰς δακτυλικούς ἐξαμέτρους. Τὰ ποιήματα ταῦτα, προϊόντα ἀμφότερα διστομοῦ καλάμου καὶ φαντασίας εὐφόρου, εἶχον ὑποβληθῇ καὶ πέρυσιν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ἀλλ' ἀτελεῖ τότε· νῦν δὲ κατήλθον αὖθις εἰς τὸν ἀγῶνα, συμπληρωθέντα τὸ μὲν *Τίρι-Λίρι* εἰς ἄσματα ἑπτὰ, καὶ στίχους ἐν ὅλοις 3050· ἡ δὲ *Χίος δούλη* εἰς ἄσματα πέντε καὶ στίχους 1784 καὶ καθὼ ἐπανεθέντα ἄλλοτε ἐγένοντο δεκτά, συμφώνως πρὸς τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1856 ἀπόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς.

Οἱ ἀναγινῶσται τῆς περυσινῆς ἐκδόσεως ἐνθυμοῦνται ἴσως τὸν μῦθον τοῦ *Τίρι-Λίρι*· ἀλλὰ καλὸν εἶναι νὰ ἀνακεφαλαιώσωμεν αὐτὸν καὶ ἐνταῦθα. Ὁ Κύρ Ζολότας, ἔμπορος ἐκ τῶν εὐκαταστάτων τῆς Ἑρμουπόλεως, ἐξελθὼν εἰς κυνηγέσιον καὶ ἄπρακτος φθάσας μέχρι τοῦ χωρίου τῶν Χρούσων, φανεύει ἐπὶ τέλους, ἐν ἐλλείψει ἄλλου πτηνοῦ, κοῦκκον· ἐπειδὴ ὁμοῦ τρεῖς ἄλλοι κυνηγοί, συγχρόνως πυροβολήσαντες, ἀντιποιοῦνται τὸν νεκρόν, ἐξάπτεται ἐντεῦθεν πολλὴ ἔρις, πρῶτον μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων κυνηγῶν, ἔπειτα δὲ καὶ καὶ κοινῇ ὅλων τῶν κατοίκων τῆς Ἑρμουπόλεως, οἵτινες διακυροῦνται εἰς δύο πολέμια στρατόπεδα, τὸ τῶν κοῦκκων καὶ τὸ τῶν κοράκων, καὶ μετὰ ποικίλας καὶ κωμικωτάτας περιπλακᾶς, δίκας καὶ πρεσβείας, οἱ Ἑρμουπολίται ἀποφασίζουσι τελευταῖον νὰ ἀποταθῶσι πρὸς τὸν ἐρμηνευτὴν τοῦ Ἀγαθαγγέλου Σερφίον, παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ λύσῃ τὴν μακροχρόνιον ταύτην καὶ πολλῶν δεινῶν γενομένην τῇ πόλει πρῶτον διαφορὰν· ὁ δὲ ἀπεκρίθη ὅτι τοσοῦτον σοβαρὰ ζητήματα ταχέως δὲν λύονται, καὶ ὅτι θέον οἱ Ἑρμουπολίται νὰ περιμείνωσι, μέχρις οὗ ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ δυνήθῃ ὁ χρησμολόγος ἐκεῖνος δικαστὴς νὰ ἐκδώσῃ τὴν κατ' οὐσίαν ἀπόφασιν αὐτοῦ εἰς τὴν εἰρήχωρον τοῦ Ἀτ-Μεϊδάν πλατείαν· ἀλλ' ἔως τότε, προστίθεται·

Ἀλλ' ἔως τότε χαίρετε, κ' εἴθε μὲ τοῦ Σωτῆρος.

Τὴν εὐσπλαγχνίαν νὰ σωθῶν καὶ Σύριοι καὶ Σύροι.

Ὁ ποιητὴς βεβαιοῖ, ὅτι ἡ σοβαρότης αὕτη ἀνυβολὴ ἤρκεσεν ἵνα ἐπιφέρῃ τὴν συμφιλίωσιν τῶν διιστότων, καὶ ἐπὶ τέλους λέγει·

Οἱ παραδόντες εἰς ἐμὲ αὐτὴν τὴν ἱστορίαν
Τὴν ἀλήθειαν κ' ἐντράπελον, ἢν διὰ ἀπειρίαν
Ἦσσι παλὴς ἀντιγραφίης ἐξέθεσα μὲ λάθην,
Μοὶ εἶπεν ὅτι ἐκτετε κατέπαυσαν τὰ πάθη,
Καὶ πᾶς τῆς Σύρου κάτοικος μετὰ πολλὰς νηστείας
Τὸν κοῦκκον ἀπέπνιξε διὰ τῆς ἀτρείας,
Καὶ κρότων κληῖτος ἀρετῶν ὑπὸ ἀπλοῦν χιτῶνα

Ἐργάζεται ὡς μέλισσα εἰς θαλερὸν ἀνθόν.

* Ἀλλὰ μὲ ἐθεοκρίωσαν (καὶ χριστῶ ἀπίστε)

Νὰ βασιλεύσω καὶ ὑμᾶς), ὅτι ἀφοῦ ἡ φύσις

Μὲ πόθῃ μᾶς ἐζύμωσε καὶ μὲ ἀδυναμίας,

Πολλὰκις ὅ' ἀπαντῶμετε ἐντὶς τῆς κοινωνίας

Τὸ ζήτημα τὸ κοινὸν καὶ ὅν ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ πάθος

Καὶ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν καὶ γῆν νὰ συνταράξῃ.

Τὸ ποίημα λοιπὸν τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἴμπορεῖ νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὸ εἶδος ἐκείνου τῆς ποιήσεως εἰς ὃ ἐγράφη ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ μουσοφιλήτου Ἰ. Ῥίζου Νερούλου ἢ Ἀρταγῆ τῆς Καύρκας καὶ ὅπερ περίφημον κατέστησαν ἐν τῇ νεωτέρᾳ Εὐρωπαϊκῇ φιλολογίᾳ ὁ Latrie τοῦ Boileau καὶ ὁ Vert-Vert τοῦ Gresset, ἵνα μὴ ἑτέρα τινα ὀνόματα ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα, προτίθεται τὰ διακωμωδῆσαι οὐχὶ γεγονότος πραγματικῶν, ἢ καὶ πιθανόν, ἀλλὰ μᾶλλον γεγονότος αἰνιγματικῶν περιστάσεων διακωμωδῆσεως ἁγίας. Ἡ ἐξηγήσις αὕτη εἶναι, νομίζομεν, ἀναγκαίαν διότι πολλοὶ ὡς ἠδύναντο νὰ ἐλεγξάτω τὸν ποιητὴν ὡς ἐκλέξαντα ὑποθετοὶν ὅλους ἀπίθανον, τὴν μεγάλην ἀνταρξίαν ἐκείνην καὶ πολυχρόνιον διένεξιν πόλεως τοσαύτων ἀπανθιάσεως, τῆς Ἑρμουπόλεως, ἕνεκα τοῦ κουκκικοῦ ζητήματος. Ἀλλ' ἡ φαντασία ἔχει τὰ διακωμωδῆσαι αὐτῆς ἢ δὲ σατυρικῇ φαντασίᾳ καὶ ὀφείλει πολλὰκις νὰ καταφεύγῃ εἰς τὴν ἀλληγορίαν, ἵνα μὴ ἐλθῇ εἰς προσωπικὴν, οὕτως εἰπεῖν, ῥῆξιν πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς κωμωδοιμένην κοινωνίαν. Ὅ,τι μόνον ἠδυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν εἶναι ὅτι ὁ ποιητὴς ὅτε ἐκείνους πρὸς κἄλλιον, ἂν δὲν ἐλάμβανεν ὡς βέκτρον τοῦ ἀλληγορικῶς αὐτοῦ μύθου πόλιν τοσοῦτον γνωστὴν καὶ θετικὴν, οἷα ἡ Ἑρμουπολις. Ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε, διαγραφείσης ἀπαξ τῆς ὑποθέσεως, ἡ διαξαγωγὴ αὐτῆς ἐγένετο μετὰ ἐπιτυχίας ἰκανῆς. Πολλὴ εἶναι ἡ περὶ τὴν στιχουργίαν εὐκαλία καὶ δεξιότης τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἀξιοσημείωτος ἡ διαφύλαξις ἐκείνη τοῦ κωμικοῦ ἁλατος τοῦ ἐπαρκέσαντος εἰς τὸ ἄρτυμα τρισχιλίων καὶ ἐπέκεινα στίχων. Ἡ vis comica σπανίως τινόντι ἐγκαταλείπει τὸν ποιητὴν μας, καὶ οὐδεὶς θέλει εἶπει περὶ αὐτοῦ ὅ,τι ἔλεγεν ὁ Βολταῖρος περὶ τῆς Secchia rapita τοῦ Τασσόου: de vers prodigue et d'esprit fort avare. Περικτὸς τούτου, ἐάν ὁ κύριος μῦθος καθ' ἑαυτὸν ᾔνοι ἀπίθανος, πολλὰ τῶν ἐπισοδίων ἐλήφθησαν ἀπὸ τοῦ πραγματικῶς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ δημοσίου, τοῦ πολιτικοῦ ἡμῶν βίου, καὶ τινὰ ἐξ αὐτῶν πιστῶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ἀπεικόνισαν τὸν βίον τοῦτον. Ἰδίως δὲ ἰδοὺ πῶς διακωμωδῆθησαν αἱ ἐτραλιμέναι περὶ Ἑλλάδος εἰδήσεις, αἵτινες πρὸ τινῶν ἐνισχυτῶν περιεφέροντο εἰς πολλὰς τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων. Ἀκμαζούσης εἰς Σύρον τῆς περὶ τοῦ κουκκικοῦ ζητήματος ἐριδος καὶ συζητουμένης ἐνώπιον τοῦ Δημάρχου, κατέπλευσεν, ἕνεκεν ἐναντίων ἀνέμων, εἰς τὴν νῆσον ὁ εἰς Νῆλον διευθυνόμενος Ἀγγλος πλοίαρχος Κούκ, ὅστις

Τρεῖς καθ' ἑκάστην φιαλὴν ἐρρόφα δωδεκάδα,

Καὶ βράντ καὶ βούμ, ὅστ' ἤκαπτον καὶ πρόσκον καὶ ὄμμα

Καὶ τοῦ βραχμένου ἀστρακοῦ ἐλάμβανον τὸ χρῶμα,

Συνέθε δὲ ἀπὸ κακῆς διαβόλου συνεργίας

Εἰς καρφενεῖον νὰ ἐμβῇ ἔμπρὸς τῆς Δημάρχου,

Κ' ἐκεῖ ἀφοῦ ἐρρόφησεν τὸν Τίγριν καὶ Εὐφράτην,

Εἰς οἶνον καὶ εἰς πνεύματα, νὰ φθάσῃ τὴν ὑπέρην

Βαθμίδα τῆς οἰνοχαροῦς μακαριότητος του

Τὴν κάρην τοῦ ἐσθίριου στὸν πῆχυν τῆς χειρὸς του,

Καὶ μ' ὄμματα ἡμίκληστα ἐρρέγχαζεν ὡς λίαν,

Τρυγίαν καὶ αἰνέτημα καὶ ζῆδον ἀποπνεύων.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐξεγείρεται ἀπὸ τοῦ ὕπνου, διὰ τὸν συμβαίνοντα ἐξώθεν τοῦ καρφενεῖου θόρυβον, πίπτει ὅμως καὶ πληγόνεται βαρέως εἰς τὴν κεφαλὴν ὥστε ἐδέχασε νὰ μετακομισθῇ παρὰ τινι τῶν τῆς πόλεως ἰατρῶν. Ἐνῶ δὲ μεταφέρετο, ἀπαντᾷ καθ' ὁδὸν τὸ φορεῖον ἑτεροῦ Ἀγγλος, περιպητῆς οὗτος, ἀποβιβάσθεις εἰς τὴν νῆσον κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὁ Λόρδος Γούλφ, ὅστις γνωρίζων τὸν πλοίαρχον καὶ βλέπων αὐτὸν εἰς τὴν ἐλεεινὴν ταύτην κατὰστασιν, ἠρώτατεν ἕνα τῶν ἀχθοφόρων τί τρέχει; ὁ δὲ ὑπολαβὼν ὅτι ἐρωτᾶται περὶ τῆς ἀνασιούσης τὴν νῆσον θυέλλης

Τί τρέχει;

Νέ! τί νὰ τρέξῃ! εἴπ' αὐτός· « ἡ νῆσός μας δὲν ἔχει

Οὐδ' ὕπνον, οὐδ' ἀσφάλειαν, καθὼ διχονοῦσιν

Μετὰ τοῦ κοῦκου δυστυχῶς τὸν φόνον εἰς τὰ Κρούσια »

Ὁ Λόρδος νομίζων, ἐννοεῖται, ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ φόνου τοῦ πλοίαρχου Κούκ, ἐρωτᾷ τίς ὁ φοβερός; Καὶ μανθάνει, ὅτι εἶναι ὁ Ζολότας καὶ τρεῖς ἄλλοι ἐγκριτοὶ τῆς Ἑρμουπόλεως ἔμποροι.

— Καλῶς νὰ συμβεβῇ

Ὁ Ἀγγλος δὲν ἠδύνατο κακοῦργημα τοιοῦτον

Μετ' ἐνερτίων αὐτουργῶν πολλὰ μετρούμενοι πλοῦτον

Διὰ σιγήσεως πρὸς στιγμὴν, μὲ ἦττον σκληρὸν τόνον,

— Ὅα ἦλθεν εἰς διένεξιν καὶ ἐπραξάν τὸν φόνον,

Προσέθηκεν ἄλλὰ φαιδρὸς ἡ Σύριος γελῶσα

— Ἡ ζῶον εἶμαι, ἐκραξεν, ἢ εἶν' ἡ ἐννοιά σας

Πρωτοφανής! καὶ εἰς ἡμᾶς δὲν ἔμειναν ὡς ἔτις

Οἱ ἔμποροι νὰ ἔχωσι μὲ κοῦκου διενέξεις

Μὲ πυροβόλα τοῦς κτυποῦν, καὶ τοῦς νεκροῦς τὸν ψύνουν;

Καὶ τρώγοντές τοὺς κόκκαλον κἀνέκα δὲν ἀρίνουν.

Πρὸς φόνον εἶπε ἕμισιν τὸ ὕπνον μου ν' ἀνάψω,

Καὶ μ' αἶμα κοῦκου εὐτραφεὺς τὰς χεῖράς μου νὰ βέψω. »

Ὁ Γούλφ, ἀκούσας μετὰ ὀρίκης τοιαύτην βλασφημίαν καὶ φιλοδοξήτας δι' ἐνὸς γρονθοκοπήματος τὸν δυστυχῆ ἀχθοφόρον, κατήλθεν εἰς τὸν λιμένα καὶ

Μετ' ἄραν μίαν ἔγραψεν ἐκ τοῦ ἀτμακινήτου

Διὰ Λονδίνου, καὶ ἰδοὺ καὶ ἡ ἐπιστολή του

Φίλε μου Μπέε!

Ἀνχωρῶ ἐκ Σύρου δι' Ἀθήνας

Ἀφοῦ ὡς διὰ θαύματος ἐσώθην μόλις μέινεις

Ἵπρας πνέεις, καθ' ὅς φρικτὴ σκεπὴ θρηνηδίας!

Πικρὸν συμβῆν! μ' ἐπέπλησεν ὀργῆς καὶ ἀθυμίας.

Μάθε, ὅτι οἱ ἄγριοι τῆς νήσου εἶναι πάντες

Ἀνθρωποφάγοι! τοὺς Ἰνδοὺς μεγάλως ὑπερβάντες

Καὶ ὅτι μετ' ὀρίσεως ἀπλήστου τε καὶ νέας

Εὐρίσκουν νοσημώτερον τὸ ἀγγλικὸν τὸ κρίας!

Αὐτόπτης κἀντεν μὲ αὐτοὺς τοὺς ἀφθαλμοὺς μου

εἶδον

Τὸν πλοίαρχον τῆς Ἡρώς Κούκ νεκρὸν ἐπὶ σκιδῶν,

Νὰ φέρεται μετὰ κραυγῶν χαρῆς εἰς κρουργαῖον,

Ὅπως εἰς ἱερὰ μερισθῇ πρὸς κόρον τῶν ἀγρίων!

Ἰδοὺ διὰ τὸ φύλλον σου ἡ λαμπροτέρα ἔλα!

Καί, τῆς Ἑλλάδος δι' αὐτοῦ ἄς μάθωσιν εἰ φίλοι
 Ὅτι λαὸν ἀνίσταται ἀγρίον. Καννιβάλεον
 Νὰ τοῖς βροχίῃσι προέστανεν ἵνα μετὰ τὸν ἄλλον.
 Θύλῃ καὶ ἀπὸ Ἀθηνῶν σὲ γράφει καταλλάτλων
 Περὶ αὐτῶν. — Ὑγίαινε

Γούλφ, ὁ πιστός σου φίλος.

Ἡ δὲ ἀγγελία αὕτη, ὑπὸ πολλῶν ἐπαναληφθεῖσα
 ἐφημερίδων, τοσοῦτον βαθμικὸν παρεμορφώθη, ὥστε
 μία τῶν ἐφημερίδων τούτων καὶ εἰς Ἀθήνας μετέ-
 φερε τὸ θέατρον τοῦ φόνου, καὶ προστιθεῖσα εἰς τὸ
 πιστὸν τῶν γεγονότων πολλὴν τοπογραφικὴν ἀκρι-
 βειαν, ἀνέκραζεν ὅτι ὁ πλοίαρχος Κούκ

Ἄν ἐφρονέη, ὡς κακῶς φρονέουσιν, εἰς τὴν Σύρον,
 Ἀλλ' εἰς Ἀθήνας, ἐμπροσθεν πολυπλήθων μαρτύρων,
 Ὅπου τὸ μέγα πλοῖόν του μετ' ἔχον μεγαλείου
 Προσωπικῶς ἐστὰται πλοῖόν του ὀφθαλμοῦ!

Τοιαῦτα, ἐπιφέρει ὁ ποιητής,

Τοιαῦτα ἐνεγίνωσκον ὁ Κούκ εἰς νῆσον Μίλλον,
 Τὰ κοῖλα τῆς ὀκνάδος του πληρῶν μετ' ἰσχυρῶν μύλων.
 Goddam! ἐρώνησ' (ἀπνέουσι τὸ πληρὸς τὸν βρόχον
 Ποτήριον) « εἶδ' ἄρα περὶ νεκρῶν ἀνδραγαθίας! . . .
 Ἀλλ' ἂν ἀπέλθῃ » ἀλκῶς πλὴν . . . πίνω! καὶ ὅταν πίνω...
 Ἄρα καὶ ζῶ! » Εἶπεν αὐτὰ καὶ ἐγέλασε μ' ἐκεῖνο
 Τὸ Βαρκιόν του γέλοισιν, καὶ διὰ τῆς φιλίας
 Ἐπεῖθ' ὅτι ζῇ! πρὸς νεκρῶν ὑπὸ κρηπίδας!
 Κ' ἐκεῖνος μὲν ἐγέλασε μετ' ἀνοιγμένον στόμα,
 Ὅμως ἐλαττώσαμεν ἡμεῖς καὶ κλαίοντι ἀέριμα.

Ἰσως λεπτότεροί τινες ἐπικριταὶ εὐρωσιν ὅτι ἡ δια-
 κωμώδης ἀποβαίνει ἐνταῦθα ἐκ διαλειμμάτων
 φορτικῇ· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ δυσκόλως νομίζομεν, θέ-
 λουσιν ἀρνηθῆ ὅτι ἡ τελευταία μάλιστα εἰκὼν τοῦ
 πλοίαρχου, τοῦ ἀπὸ τῆς μέθης ἀμφιβάλλοντος ἀν-
 ἀπέθανεν ἡ ζῆ, εἶναι τεχνικῶς ἐξεργασμένη. Οὐ-
 δὲν ἦττον δὲ ἐπιτυχῇ εἶναι καὶ τὰ ἄλλοι που παρὰ
 τοῦ ποιητοῦ λεγόμενα κατ' ἐκείνων, οἵτινες, μὴ ἀρ-
 κούμενοι εἰς τὴν παρ' αὐτῶν προσβυνομένην κατα-
 στροφὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἀξιοῦσι
 πρὸς τούτοις, ὅτι καὶ αὕτη τῆς Ἑλλάδος ἡ φύσις
 ἀπῆσα μετεβλήθη. Ὁ λόγος εἶναι περὶ τῆς φωνῆς
 τοῦ κόκκου· ὁ δὲ ποιητὴς παρατηρεῖ, ὅτι κακῶς
 οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμασαν τὸ πτηνὸν κόκκυγα, διότι τεῦτο
 φωνάζει· κουκκοῦ, καὶ ὅχι· κόκκυ· ἐκτός, προσπι-
 φέρει,

Ἐκτός ἂν ἀποδείξῃ τις συγκριτικῶς πρὸς ὅσα
 Παιθήματα ὑπέφειρεν ὁ παλαιὰ μας γλῶσσα,
 Ὅτι τῶν κόκκων ἡ φωνὴ μ' αὐτὴν συνιδεομένη
 Ὅπου πολὺ παράδοξον δὲν εἶναι νὰ τὸ πᾶν
 Κάνειν φωνὴν ὡς θύμα, καὶ νὰ φθάσῃ
 Εἰς υπερπέρατα λαμπρά. — Καὶ διατί νὰ χῶσθ
 Τοιαῦτον δοῖται; Τὴν προχθὲς ὁ φράξας ἵσως νῆσαν
 Ἀπέβηκε φῶς φανερά, δι' ἀοιδμῶν καὶ φήμων,
 Ὅτι εἰς τὰ πεδία μας, καὶ ἐπὶ τῶν ὄρεων,
 Κάνειν φωνὴν τῶν παλαιῶν δὲν ἀπαντᾷται πλέον,
 Ὅτι χωρὶς καταλλογῶν συμβάντων, περὶ τῆς
 Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡλατταν ζῶν, φωνὰ καὶ κλίμα,
 Καὶ ὅτι ὁ Θεοφράτης μετ' αὐτὸν τὸν ἥλιον
 Μένει χαρπύων ἀγραπὸν! — Τί δὲν γινώσκῃ ὁ ζῦθος!

Ἀλλ' ὥρα νὰ ἐκπληρώσωμεν τὸ ἀπκρίτητον τοῦ
 ἐπικριτοῦ καθήκον. Ἐπαναλαμβάνομεν λοιπὸν πρὸ
 πάντων τὸ καὶ πέρυσι ρηθέν, ὅτι τὸ ποίημα περιέ-

χει τινὰ περὶ τὴν γλῶσσαν ἀμαρτήματα. Καὶ τὰ
 μὲν ἀμαρτήματα ταῦτα δύνανται εὐχερῶς νὰ διορ-
 θωθῶσιν, ἀλλὰ ὑπάρχουσιν ἄλλα, καθ' ἡμᾶς ἐτι
 σπουδαιότερα. Βεβαίως ἡ ἀστειότης, ὅταν μάλιστα
 πρόκηται περὶ ποιήματος κωμικοῦ τοσοῦτον σχοι-
 νατενοῦς καὶ περιστάσεων ποικιλιωτάτων, δυσκόλως
 δύναται νὰ ἀπορύγῃ πάντοτε νὰ θίξῃ τὰ τῆς βω-
 μολογίας ὅρια· ἀλλ' ὁ ποιητὴς τοῦ *Tire-Lire* ὑπερέ-
 βαλεν ἔστιν ὅτε τὰ ὅρια ταῦτα. Καὶ διαπληκτισμοὺς
 δὲ καὶ δαρμούς πλειοτέρους τῶν ἀναγκαιῶν περιέ-
 χει τὸ ποίημα· οὐδ' ἐννοοῦμεν τίνος ἐνεκα σταυρο-
 φορίαν ὅλην ἐπεχείρησε κατὰ τῶν διδασκάλων. Ἀν
 οἱ διδάσκαλοι ἦναι ἄξιοι χλεύης, διότι ζητοῦσι τὴν
 ὀρθότητα τῆς γλώσσης, καὶ τούτου ἐνεκα πρέπει νὰ
 στηλιτεύωνται ὡς σχολαστικοί, τότε σχολαστικὸν
 καὶ γαλοῦν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν καὶ τὸν εὐρυέ-
 στερον τῶν ἀνθρώπων, τὸν Βολταῖρον, τὸν διορθώ-
 σαντα τὰ γλωσσικὰ τοῦ Κορνηλίου ἀμαρτήματα,
 σχολαστικοὺς δὲ καὶ γαλοῖους δέον νὰ ὑπολάβωμεν
 ἀπῆκτας τῶν ἐθνῶν τοὺς σοφοὺς τοὺς φιλοτιμουμέ-
 νους μὲν νὰ γράψωσι καθαράν ἀπὸ ἀμαρτημάτων
 γλῶσσαν, ἀπιδιόχοντας δὲ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν βαρ-
 βαρισμῶν καὶ ἀναρθογραφῶν. Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ
 θαυμασιώτερον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος προϊόν,
 τὸ ὄργανον μὲν πάσης ἐπιστήμης, καὶ καθ' ἑαυτὴν
 τῶν ἐπιστημῶν ἡ πρώτη, τὸ ἐδραιώτερον δὲ τῆς ἐ-
 θνικότητος θεμέλιον. Ταύτης λοιπὸν τῆς ἐπιστήμης,
 ταύτης τῆς κιβωτοῦ τῆς ἐθνικότητος ἡμῶν φύλακες
 ἀγρυπνοὶ εἰσὶν οἱ διδάσκαλοι, οἵτινες τοσοῦτω μεί-
 ζονος εὐλαβείας καὶ εὐγνωμοσύνης εἰσὶν ἄξιοι, ὥστε
 μᾶλλον πολύμοχθον καὶ ἀκερᾶς καὶ ἀχαρὶ μέχρι
 τινὸς εἶναι τὸ ἐπάγγελμα εἰς ὃ ἐκλήθησαν. Ὁ δὲ
 ποιητὴς μας ἐτιμωρήθη πικρῶς δι' ἣν ἐπεχείρησε
 κατ' αὐτῶν προσβολήν· διότι αὕτη ἡ κατὰ τῶν δι-
 δασκάλων αὐτοῦ χλεύη ἀποτελεῖ βεβαίως ἐν τῶν
 ἀσθενεστέρων τοῦ ὅλου ἔργου μερῶν. Ἐπὶ δὲ πᾶσι
 παρατηροῦμεν, ὅτι ὁ ποιητὴς προτίθεται μὲν νὰ
 συνηγορήσῃ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους κατὰ πολλῶν συκοφαν-
 τῶν, ὅσαι καθ' ἡμῶν ἐξετοξεύθησαν ἀπὸ τινος χρό-
 νου, μάλιστα δὲ ὑπὸ τοῦ Γάλλου μυθιστοριογράφου
 Aboul, τοσαύτας ὅμως ἀφ' ἑτέρου ἐπιφέρει καὶ αὐ-
 τὸς κατηγορίας κατὰ δημάρχων, δικαστῶν, ὑπουρ-
 γῶν, ἐκλογῶν κλπ., ὥστε πολὺ φοβοῦμεθα μήπως
 συμβῇ, κατὰ λόγον ἀντίστροφον, εἰς τὴν ἀπολογία
 τοῦ Ἑλλήνος ὅτι ἄλλοτε εἰς τὴν τοῦ Γάλλου κα-
 τηγορίαν. Ἰ Τίς ἐξ ἡμῶν τινόντι δὲν ἐνθυμεῖται τὸ
 ἄρθρον ἐκεῖνο τῆς ἐφημερίδος τῶν *Συζητήσεων*, δι'
 οὗ ἡ ἀγαθὴ ὑπὲρ ἡμῶν προαίρεσις τοῦ Σαιντ-Μάρκου
 Γαρρδίνου κατέφθινεν ἀπὸ αὐτῆς τῆς βίβλου τοῦ
 Aboul νὰ ἐξαγάγῃ μαρτυρίας καὶ πράξεις λαμπρό-
 τατα ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος συνηγορούσας; Ἀλλὰ δὲν
 εἶναι κίνδυνος ἥδη μήπως προαίρεσις ἀντίθετος ἀν-
 τλήσῃ ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀνὰ χεῖρας κωμωδίας φρο-
 νήματα καὶ πράγματα, πικρότατα ἐξελέγχοντα τὴν
 κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν τῆς Ἑλλάδος κατάστασιν,
 ὅποια ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ παρίσταται;

Οἰκωδῆποτε ὅμως καὶ ἐν ὧσι τὰ ἐλαττώματα τοῦ
 κωμικοῦ τούτου ποιήματος, δὲν δυνάμεθα νὰ θεω-

ρήσωμεν ὡς προτέρημα κοινὸν τὴν τε εὐστροφίαν τῆς φαντασίας ἐκείνης, ἥτις διὰ τῆς αὐτῆς γραφίδος ἐξωγράφησε τὰς ἀντιθέτους περιπετείας τοῦ Τίρι-
 Αἶρι καὶ τῆς Χίου δούλης, καὶ τὴν εὐκολίαν τῆς στιχουργικῆς τέχνης, ἥτις παρήγαγε συγχρόνως ἅ-
 μα μὲν τρισχιλίους πολιτικούς ὁμοιοκαταληκτοὺς στίχους, ἅμα δὲ δισχιλίους περίπου δακτυλικούς ἐξαμέτρους. Γνωστὴ εἶναι καὶ τῆς Χίου δούλης ἡ ὑπόθεσις ἀπὸ τῆς περυσινῆς ἐκθέσεως. Περὶ τὰ μέσα τῆς 14 ἑκατονταετηρίδος ἡ Χίος ἐστέναζεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Γενουηνσίων, ζυγὸν βαρύν, ὃν ἐπεχείρησαν νὰ ἀποσείσωσιν οἱ τὰ πάνδεινα πάσχοντες αὐ-
 τῆς κάτοικοι. Πέτρος ὁ Ἰουστινιάνης, κυβερνήτης τῆς νήσου ὠμός καὶ ἄδικος, καὶ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἰωάννης, ταῦτα τὰ κύρια τῆς τυραννικῆς ξενοκρατίας πρόσωπα. Μηνᾶς δὲ ὁ τῆς συνωμοσίας πρωτοουργὸς καὶ Ἰσιδωρος, ὅστις πρὸ ἐτῶν φεύγων τὴν τυραννίαν, εἶχεν ἀποδημήσει τῆς πατρίδος, ἥδη δὲ ἐπανῆλθεν ἄγων καὶ ἐπικουρίαν ἐκ Βυζαντίου ἵνα συντελέσῃ εἰς τὸ ἐπιχειρήμα, ἔτι δὲ ὁ τῆς νήσου ὀρθόδοξος ἱεράρχης, ἰδοὺ οἱ τῆς ἐπαναστάσεως πρωταγωνισταί. Ἡ δὲ τῶν δύο τούτων ἀντιθέ-
 των στοιχείων πλοκὴ δραματουργεῖται διὰ τῆς Μαρίας, τῆς καλῆς τοῦ Μηνᾶ θυγατρὸς, ἣν πάλαι ποτὲ ὁ πατὴρ εἶχε μνηστεύσει εἰς τὸν Ἰσιδω-
 ρον, ἥτις ὅμως ἠγάπησεν ἥδη τὸν Γενουηνσίον Ἰω-
 ἄννην καὶ διὰ μὲν τοῦ πατρὸς μετὰ τῶν τυραννου-
 μένων συνδεομένη, διὰ δὲ τοῦ ἔρωτος μετὰ τῶν τυ-
 ράννων, ὑπάρχει τὸ ἀκούσιον ὄργανον τῆς ἀποτυ-
 χίας τοῦ ὅλου ἐπιχειρήματος, καὶ τὸ οἰκτρότερον τῆς ἀπατυχίας ταύτης θῦμα. Ποικίλοι λοιπὸν καὶ πολ-
 λοὶ οἱ χαρακτῆρες, διὰ δὲ τοῦτο δυσκολώτατον ἦτο νὰ καλλιτεχνηθῶν ἅπαντες ἀκριβῶς. Ὁ χαρακτήρ τοῦ Ἰωάννου, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν, παρίσταται ἡμῖν ἀνώμαλος ὀπωσοῦν· ἐν ἀρχῇ μὲν τοῦ ποιήμα-
 τος μειλίχιος καὶ φιλοδίκαιος καὶ χαριεστάτην τῇ ἀληθείᾳ ἀποτελῶν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἄγριον καὶ ἀδυσώπητον τοῦ θεοῦ κύτου ἦθος (ἀντίθεσιν, ἥς τὴν εἰκόνα μετεφέρομεν εἰς τὰς στήλας τῆς περυσινῆς ἡ-
 μῶν ἐκθέσεως)· προϊόντος δὲ τοῦ δράματος, οὐδὲν ἦτον τοῦ Πέτρου πικρὸς τῆς τυραννίας θιασώτης ἀναφαινόμενος, περὶ δὲ τὴν ἀνατροπὴν καὶ τὴν τι-
 μωρίαν τῆς συνωμοσίας, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐκείνου ῥέ-
 κτης καὶ φοβερός· καὶ ἡ ἀλλοίωσις αὕτη δὲν συμ-
 βαίνει διὰ χρόνου μακροῦ, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγων ἡμε-
 ρῶν, ὅπερ οὐ μόνον ἀπίθανον θεωρεῖται, ἀλλὰ καὶ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ δράματος μίαν τῶν προσδιωστι-
 κωτέρων αὐτοῦ φάσεων, τὴν ἐναγώνιον πάλιν με-
 ταξὺ τῆς μαλακότητος τῆς καρδίας καὶ τῆς τρυφύ-
 τητος τοῦ καθήκοντος. Ἐχουσι δὲ τὰ κατὰ τὸν Ἰωάννην καὶ ἕτερον ἐλάττωμα, τοῦτο, ὅτι μετὰ τὴν ἀνγκάλυψιν τῆς συνωμοσίας καὶ τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων, ὅπως φαίνεται ἀδιαφορῶν πρὸς τὴν πρὸ μικροῦ ἔτι λατρευομένην Μαρίαν, καί, παρρησιάζομεν αὐτήν, ὅπως ἐγκαταλείπει εἰς τὴν τύχην τῆς ἀνελύτου λόγου τοῦτο, διότι ἐπὶ τέλους ἡ δυστυχὴς Μα-
 ρία, ἵνα σώσῃ τὸν Ἰωάννην, ὑπῆρξε τὸ κυριώτατον αἴτιον τῆς ἀπατυχίας τοῦ κινήματος.

Ἀλλὰ τὸ φιλόπατρι τοῦ παικτοῦ αἶσθημα ἔπεμψε λήθη, φαίνεται, ἰδίως τὴν διασκευὴν τῶν χαρακτή-
 ρων, αἵτινες ἐν τῷ δράματι ἐκπροσωποῦσι τὴν κατὰ τῆς τυραννίας σφαδάζουσαν ἐλληνικὴν ἐθνικότητα. Ναὶ μὲν ἔχομεν καὶ ἐνταῦθα νὰ ψεζωμέν τι· τὸν ἱεράρχην τῆς Χίου εἰσάγει ὁ ποιητὴς μισοῦντα τοὺς Γενουηνσίους καὶ ἐνεργοῦντα κατ' αὐτοῖν, διότι

Κίνδυνον ἔτρεχε μέγαν πολλὰς ν' ἀπολέσῃ προσόδους
 Ἄς οἱ λατῖνοι ποδοῦντες μὲ ἀπληστον ἔβλεπον ὄμμα.

Ἀτόπως τοῦτο· διότι εὐπρεπέστερον καὶ φυσικώ-
 τερον ἦτο νὰ ἀποδοθῇ τὸ μῖσος ἐκεῖνο εἰς ὅσα ἐ-
 νεργοῦντο κατὰ τῶν ὀρθοδόξων κακὰ. Ἀλλ' ἐὰν τοῦτο ἐξαίρεσωμεν τὸ πταῖσμα, καὶ ὁ Μηνᾶς, καὶ ἡ Μαρία, καὶ πρὸ πάντων ὁ Ἰσιδωρος, δεξιῶς ὑπὸ τοῦ τεχνίτου ἐξωγραφήθησαν. Ἡθέλομεν παρατεῖ-
 ναι τὸν λόγον ἐπὶ πολλῷ, ἐὰν ἐπεχειροῦμεν ἐνταῦθα νὰ καταδείξωμεν ἀπάσας τὰς δραματικωτάτας τοῦ διηγήματος τούτου περιπετείας. Ὅθεν ἀρκούμεθα εἰς μίαν, ἵνα δώσωμεν ἐννοιάν τινα μᾶλλον τοῦ ὅλου, ἢ πλήρη αὐτοῦ εἰκόνα. Ὁ Ἰσιδωρος ἐπανῆλ-
 theoretical θεν εἰς τὴν Χίον, καὶ ἵνα μὴ γνωρισθῇ ὑπὸ τῶν τυράννων, ἔλαθεν ἐπαίτου μὲν σχῆμα, ἦθος δὲ παράφρωνος. Ἡ Μαρία δὲν γνωρίζει τὴν ἐπάνοδόν του· ἠξεύρει ὅμως ὅτι παρασκευάζεται στάσις, καὶ ὅτι οἱ συνωμόται σκοπὸν ἔχουσι νὰ φονεύσωσι τοὺς ξένους κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Πάσχα ἡμέραν ἀθρό-
 οους, καταλαμβάνοντας αὐτοὺς εἰς τοῦ κυβερνήτου Πέτρου τὸν οἶκον. Ἀλλὰ μετὰ τῶν ξένων ἐκείνων ἦτο καὶ ὁ ἀγαπητὸς Ἰωάννης. Ἡ Μαρία θέλει νὰ σώσῃ αὐτόν, ἀλλὰ θέλει καὶ νὰ μὴ προδώσῃ τὸ ἐ-
 πιχειρήμα, τοῦ ὁποῦ ἀρχηγὸς ἦτον ὁ πατὴρ αὐ-
 τῆς. Ἐν τῇ ἀγωνίᾳ αὐτῆς ταύτῃ προσκαλεῖ τὸν Ἰωάννην εἰς συνέντευξιν· ὁ δὲ ἀπορεῖ διὰ τὴν ταρα-
 χὴν τῆς κόρης, προσπαθεῖ νὰ πρᾶνῃ αὐτήν, ζητεῖ ἐξηγήσεις παρ' αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τέλους,

Νὰ ἡμιλήσῃ ἐκάμωθι ἡ κόρη, πλὴν στρέψασα πέριξ,
 Τρόμου ἀφῆκε μεγάλην κραυγὴν καὶ ἀπέμειν' ὡς λίθος.
 Κατ' ἀντικρὺ τῆς θυρίδος, ἐν ᾗ συνωμίλουν εἰ δύο,
 Ἄλλ' ἐν τῇ κήπῳ αὐτῇ, κ' εἰς ἀπόστασιν δέκα βημάτων,
 Εἷς ῥωμαλὶς ἀνὴρ, ἀσκεπής, μὲ ὀρθότοιχα κόμπη,
 Ῥάκη φορῶν παλαιά, ὡς μαρμαρίνος ἱστατο στήλη.
 Εἶχε τὸ βλέμμα δορυρὴ τὴν Μαρίαν προσεβλέπων ἐργίλως,
 Ἀπειπνοῖας φρικῶδες μετρίαμα εἶλ' εἰς τὰ χεῖλη,
 Καὶ ἀγωνίας πνοὴ τὸ εὐρύ του ἐξέγερσε στῆθος.

Ὁ Ἰωάννης ἐστράφη, κ' ἰδὼν ὠχρῶσαν τὴν κόρην
 — «Ὅ! μὴ φοβεῖσαι, Μαρία, τῇ εἶπεν, ὁ ἀνὴρ οὗτος
 εἶναι παράφρων ἐπαίτης, ἐλθὼν πρὸ ὀλίγου εἰς Χίον.
 Τῆς Ἐνετίας ὁ λόγος θαρρεῖ ὅτι ἔπον κ' ἐξώσθη,
 Καὶ διὰ τοῦτο μισεῖ τῆς Γενούης τὴν γῆν καὶ τὰ τέκνα.
 εἶναι ἐνός' ἀστείος, καὶ ψάλλει πλοῦς ἑσματοῖων,
 Τότε δὲ εἶναι πολὺ φρονιμώτερος ἄλλων φρονίμων.
 Πλὴν ἀπορᾷ τίνι τρόπῳ εἰσῆλθαι, ἐγὼ ὡς ἐμῶκα
 Ἐστρεψά τις τῆς θυρίδος τὸ κλειθρὸν,» — Ἀκούσας τὸν λόγον
 Μέγαν ἀφῆκε κ' ὄξυν καγχασμὸν ὁ Ἰσιδωρος κ' εἶπε
 — «Ἀρχων! ἐμῶκα ἐδῶ ἀπ' ἐκεῖ ποῦ συνήθως ἐμβαίνει
 Ἡ τοῦ θεοῦ κεραυνώδης ὀργὴ τιμωρὸς ἐπιόρκων! . . .»
 — «Τοὺς Ἐνετούς σου καὶ πάλιν αἰνίττεισαι! ὅμως εἰπέ μοι
 Ἐν τῶν ἡμετέρων σου, ὅπως σ' ἀκούσῃ ἡ Δέσποινα αὐτῶν,
 Ὁ Ἰωάννης τῷ εἶπε. «Δὲν ἦτο θαρρῶς ἡ Κυρία...
 εἶπ' ὁ παράφρων, τοῦ λόγου μαγεστί; δὲν τὴν ἐπρόδωκε αὐτῇ;

—Ψάλλε με, λέγω, κι' ἂν ψάλλῃς καλῶς, πιθανόν ἢ μνηστὴρ σου,
Νὰ σὲ θελήσῃ καὶ πάλιν· ἀλλ' ὁ ἐπαίτης καυχάσασθαι·

Ὅχι δὲν εἶμαι Σαμψών!... ἀπεκρίθη καὶ ἔφατε ταῦτα.—

« Ἐντὺς πεχυγλῶν κι' ἀνθοῦντος λειμῶνος
Συνεῖποναι δύο τραγῳδίας ποτὲ !
Κ' αἱ δύο, ἐρώτων καρδίαι πισταί,
Ἐγνόουν τί ἦτο τὸ δάκρυ κι' ὁ κόπος. »

Ἐλπίδες φαιδραὶ πρὸς αὐτὰς ἐμειδίον,
Παρήγοροι μόνοι τοῦ βίου ἀγνοί,
Καὶ πρὶν τοῦ Ἥλιου ὁ δίσκος φανῇ
Τὸ ἄμα των ἦλθε εἰς δάσος πλησίον. »

Εἰς νύκτα πλὴν ἦλθε χειμῶνος ἀγρίου,
Ἀγρία καὶ θλῶς φρικτὴ καταιγίς,
Τὰ δένδρα κρημνίζει καὶ φθείρει τῆς γῆς
Τὴν χλοὴν καὶ τ' ἀνθὰ ἀνθοῦντος πεδίου. »

Κ' ἡ μία μακρὰν ἐχωρίσθη τῆς ἄλλης,
Ἐδρῆται εἰς ξένον καὶ ἄφιλον γῆν,
Κ' ἐξύπναι τῶν τάφων ἐκεῖ τὴν σιγὴν,
Καὶ ἔμειν' ἡ ἄλλη ἐν μέσῳ τῆς ζάλης. »

Καὶ ταύτην ὥς εἶδεν ἱεραὺ λημώτων
Εἰς τῆς καταιγίδος τὴν νύκτα ἐλθὼν,
Πρὸς κέρον καὶ τέρψιν ἀγρίων παθῶν
Ἀρπάζει τὸ τρέμον πτηνὸν τῶν ἐρώτων. »

Παρήλθον πολλὰ πολυστένακτα εἴη
Τὴν ξένον ἀφῆκεν ἡ φίλην τραγῳδία,
Καὶ θυμὰ τῶν πρώτων ἄγων τῆς φλογῆς
Σ' τὴν γῆν τῆς πατρίδος τὸν πόδα τῆς θέγει. »

Ματαίως ζητεῖ τὴν πλεκτὴν τῆς οἰκίας,
Τὴν ἐφθεῖρε λῦτα Τυφῶνος πολλὰ,
Ματαίως τὴν φίλην τοῦ βίου καλεῖ·
Ὁ ἄρπαξ ἱεραὺ τὴν εἶχε δεσμίαν. »

Θρηνεῖ καὶ στενάζει καὶ λέγει τοῦ Πλάστου
Θεῖ ! εἰς δακρύων βοᾶς θὰ πνιγῶ ;
Μὴ πλάσμα σου, Πλάστα, δὲν εἶμαι κ' ἐγώ ;
Ἡ μ' ὤρισεν θυμὰ ὁρμῆς ἀκολάστου ; »

Ἀκούει ὁ δίκαιος Πλάστης τὸν θρῆνον
Καὶ λέγει « Γένοῦ ἡ τραγῳδία ἀντίς,
Ἐχθρόν σου προπέτην καὶ σὺ προπετοῖς
Καὶ σὺ νᾶ σπαράξῃς ἀρμόζει ἐκείνον. »

Κ' ἰδοὺ ! ἡ ἀδύνατος ὄρνις ἀπλόνει
Χρυσὰ κι' ὀργυικὰ πτερὰ ἀετοῦ,
Πετᾷ πρὸς τὰ νέφη καὶ σπεῖρει παντοῦ
Τὸν τρέμον ποῦ σπεῖρει ἡ δύναμις μόνη. »

Τὴν πτησὶν τῆς φέρει γοργῶς κ' ἐλευθέρως
Τὸν ἔνοχον σχίζει, πλὴν φόνος ὁρμῆς
Τὸν ῥέπον δὲν πλύνει βραχίονος τιμῆς,
Σ' τὸ βλέμμα τῆς στραπτει ἐκδίκησης κ' ἔρωτος. »

Μεγάλοι τοῦ κόσμου, καλῶς στοχευοῦντες,
Τὸ ἔσχατ' ἐμὸ μάθημα κρύπτει πικρόν.
Ἄν ἔπλავ' ὁ Πλάστης τὸν ψῦλλον μικρόν,
Κι' ὁ ψῦλλος οἷς πνίγῃ ἐν ἀδικίᾳ. »

Ὁ εἰς στήν ἀγκάλην ὡς πέσῃ τοῦ ἄλλου,

Χρυσόκομα νέε ! καὶ κόρη πιστὴ ! ...

Καὶ μὴ μεριμνᾷτε ποσῶς ἂν φρικτὴ
Ἐπέρχῃ ἐπὶ ἡμέρα τοῦ σάλου. »

Καὶ δότα τοῦ ψάλτου ποῦ εἶχε πατρίδα,
Τοῦ ἄφρονος δότα μικρὸν ὄβολον
Κι' αὐτὸς ἄλλοτ' εἶχε ὡς οἷς μυελόν·

Πλὴν τότε δὲν εἶχε ψυχὴν οὐδ' ἐλπίδα. »

Ἦκουσ' ἡ κόρη τὸ ἄσμα κ' ἠθάρνη παρὰδοξον φρίκην·

Ἡ γυναικίᾳ ψυχῇ τῆς, ἀλάνθαστος μάντις, ἐν τάχει
Τοῦ παρελθόντος εἰκόνα, τὴν ἐλεγχον καύλου παρόντος,
Καὶ τοὺς κινδύνους κατεῖδε τοῦ μέλλοντος· εἴχ' ὁ ἐπαίτης
Τόνον φωνῆς θελκτικόν, συγκινοῦντα πονοῦσαν καρδίαν,
Καὶ εἰς παρόμοιον τόνον φωνῆς ἀμυδρῶς ἐνθυμῆτο,

Ὅτι πρὸ χρόνων ἠθάρνη παλμοῦς, κ' ἰλαρῶς ἐμειδία·

Ἀναυδὸς δ' ἔμεινεν, ὅτε ὁ νέος στραφείς ἐραστὴς τῆς

— « Πῶς σοὶ ἐφάνη, Μαρία, ἠρώτησε τοῦτο τὸ ἄσμα ; »

— « Ὅχι ἀνθρώπου μωροῦ ! » σκυθρωπῶς ἀπεκρίθη ἐκείνη.

— « Ἀς τὸν πλὴν ἠρώσω νᾶ φύγῃ, διότι σ' ἐλθόντες βλέπω. »

Εἶπε, καὶ ῥίπτει δουκάτον χρυσοῦν εἰς τοῦ ψάλτου τοὺς πόδας.

Ἐκπύσ' αὐτὸς, τὸ λαμβάνει, τὸ βλέπει, καὶ κράζει μὲ φρίκην·

— Λάβετ' ὀπίσω ! βυρμένον εἰς πῆμα ἀνθρώπινον εἶναι !

Καὶ τὸ δουκάτον κτυπᾷ τὸ ὄρθου Ἰωάννου τὸ στήθος.

Ὅ ! τὸν ἀκρίβην ! ἐκρυψας αὐτὸς ὀργισθείς, ἀλλ' ἡ κόρη

— Μὴ ! μὴ τοῦ κέρους κακόν, Ἰωάννη, ἐφώνησε, κι' ἄφες

Νὰ τὸν πληρώσω ἐγώ. » Καὶ τοῦ ἔρριψε δύο δουκάτα.

— « Εἶναι ἡ χεὶρ σου λευκὴ, δέσποινά μου, πλὴν τρέμα ἐλίχον... »

Εἶπεν ὁ ψάλτης· ἀλλ' ἔτρεμεν ἴσως ἡ χεὶρ τῆς Ἑλένης...

Καὶ τὰ δουκάτα συλλέξας, καὶ βλέπων αὐτὰ μ' ἀπαρίαν·

Πᾶ ! ἀνεβόησε, Πᾶ ! εἰς αὐτῶν, δέσποινά μου, θὰ ἔχῃς

Εἰκοσὶν εἴη κι' ὀκτώ . . . Τῆς μεγάλης δὲ ἐν ἰδωμομάδος

Τὰ εὐαγγέλια μάθῃς... θὰ μάθῃς τί λέγω... χαρῆτε ! ...

Εἶπε, καὶ στρέψας τὰ νῶτα ἐχάθη ἐν μέσῳ τῶν δένδρων,

Κ' ἔψαλλε φεύγων μὲ τόνον φωνῆς βυρμενῶν στυννομένης·

« Κ' ἰδοὺ ἡ ἀδύνατος ὄρνις ἀπλόνει »

Χρυσὰ κι' ὀργυικὰ πτερὰ ἀετοῦ,

Πετᾷ πρὸς τὰ νέφη καὶ σπεῖρει παντοῦ

Τὸν τρέμον ποῦ σπεῖρει ἡ δύναμις μόνη. »

Τὴν πτησὶν τῆς φέρει γοργῶς κ' ἐλευθέρως,

Τὸν ἔνοχον σχίζει· πλὴν φόνος ὁρμῆς

Τὸν ῥέπον δὲν πλύνει βραχίονος τιμῆς,

Σ' τὸ βλέμμα τῆς στραπτει ἐκδίκησης κ' ἔρωτος. »

— Ἀχίμων· ἀλλόκοτος!... δαίμων πανούργος... καὶ ὑποκτος ἴσως!

Εἶπε βυθίζων ταχέως ὁ ἐμπληκτος ἄρχων τῆς Χίου·

Καὶ τὴν Μαρτίαν ἰδὼν βυθισμένην εἰς σπέφιν, — Τί πάλιν

Σκέπτεσαι, φίλη μου, τότε; — Πολλὰ καὶ φρικτὰ συνάμα!

Ὅλη δ' ὥχρᾳ ὑπὸ τρέμου, λαθεῖσα τὴν χεῖρα τῇ εἶπε·

— Σήμερον ἔχετε πέμπτην μεγαλήν... μεθύριον Πάσχα... »

Δός, Ἰωάννη μου, δός μοι ὑπόσχου, ὅτι τὸ Πάσχα...

Δὲν θὰ φανῇ εἰς τὴν πόλιν οὐδὲν... οὐδὲ θὰ ὑπάγῃς

Εἰς τοῦ θάνατου τὸν εἶλον, καθὼς συνεισίζετε πάντες. »

Συνωφρυνώθη ὁ νέος ἱππότης ὡς ἤκουσε ταῦτα·

Τὴν παρὰ τῆς Μαρτίαν ἰδὼν καὶ αὐτὸς ἐταράχθη·

Τὴν σπουδακίτην ταύτην τῶν λόγων ἐνόησε κ' εἶπε·

— Εἰνδυνος μέγας λοιπὸν μ' ἀπειλεῖ... ἐξηγήσου, Μαρτίαν!...

— Μὴ περιμένῃς κάμμιαν ἐξηγήσιν! ἔκραξ' ἡ κόρη·

Ἐχω βικρὺν χαλινὸν εἰς τὸ στομάχι... πλὴν χάμα ὡς σ' εἶπον... »

Ἄν ἐκτιμᾷς τὸ πρὸς αἰ ἀδελφὸν μου, ἂν θέλῃς νᾶ σώσῃς

Ὅ, τι λατρεύω εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἐὰν ἡ ψυχὴ σου

Τρέψῃ συμπάθειαν πρὸς με τινα, κι' ἂν φρονῇς ὡς ἐλπίζω,

Δός μοι τὸν λόγον σου. » — Σύνους ἠτέμισε τότε τὴν κόρην

Ὁ εὐγενὴς τῆς Γεωύρας, καὶ τείνας τὴν χεῖρα, τῇ εἶπε·

— Θὰ προσπαθῶ. » Πολλὰς δ' ἐρωτήσεις ἠτοίμαζεν, ὅτε

Ἦ τοῦ Μηνᾶ ἐρχομένου προσέειπεν φωνὴ πρὸς τὴν θύραν
— Φύγε! Ἀνεκράξῃ ἡ κόρη· ναυροῦμαι, εἴην ἐν τῷ μέσῳ
Σήμερον τύχη πατρὸς κ' ἐρχομένου.

Ἡ ταλασίπωρος! ἐνόμισεν, ὅτι δὲν εἶπεν εἰμὴ ὅσα
ἤρουν ἵνα σώσωσι μὲν τὸν ἐρχστὴν, σώσωσι
δὲ τὸν πατέρα ἐν τῇ πικροφῶρᾳ δὲ αὐτῆς δὲν ἐβλε-
πεν ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ ἐνὸς συνεπήγετο ἀπαραιτή-
τως τὴν τοῦ ἑτέρου καταστροφὴν καὶ ἐν τῇ ἀπει-
ρίᾳ αὐτῆς δὲν ἐγίνωσκεν, ὅτι παρὰ τισι τῶν ἀν-
θρώπων ὑπάρχει πάθος ἀνώτερον τῆς ἀγάπης, ἀνώ-
τερον τῆς στοργῆς, καὶ παντὸς ἄλλου λογισμοῦ ἐπι-
κρατέστερον, τὸ πάθος τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ κράτους.
Ὁ Ἰωάννης δὲν εἶδεν ἐνώπιον αὐτοῦ εἰμὴ τὴν κιν-
δυνεύουσαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ κυριαρχίαν, καὶ ὥρμη-
σεν ἐν τῷ ἄμα ἐπὶ τὴν ἐκ παντὸς τρόπον καταστρο-
φὴν τοῦ κινήματος. Αἱ ἐκ Βυζαντίου ἐλθοῦσαι ἐπι-
κουρίαι κατετροπώθησαν, αἱ συνωμότητι συνελήφθη-
σαν, ἡ δὲ Μαρία εἶδε μετ' οὐ πολὺ μετὰ τῶν πρω-
τουργῶν τοῦ κινήματος ἀπαγγαλιζόμενον καὶ τὸν
γέροντα αὐτῆς πατέρα Μηνᾶν, εἶδε καὶ παρεφρόνησε
καὶ διήγαγεν ἕκτοτε τὸν βίον πλανωμένη ἀνέστιος
ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ τὰς φάραγγας τῆς νήσου. Οἱ Χῖοι
ὑπεβλήθησαν εἰς ζυγὸν βαρύτερον τοῦ προτέρου, μό-
νος δὲ ὁ Ἰσίδωρος μετὰ ὀλίγων τινῶν, ἀλλὰ γεν-
ναίων ὁπλῶν, περιφερόμενος εἰς τὰ δυσπροσιτώτε-
ρα τῆς πατρίδος αὐτοῦ ἄκρα, ἐξηκολούθησε διαμαρ-
τυρόμενος ἐνόπλιος κατὰ τῆς ξενικῆς δυναστείας,
καὶ κύριον σκοπὸν εἶχε τὴν τιμωρίαν τοῦ Ἰωάννου.
Ἐπέτυχε δὲ τελευταῖον νὰ συλλάβῃ αὐτὸν, περὶ
κυνηγέσιον διατρέποντα, εἰς ὥραν καθ' ἣν συνέπεσε
νὰ πλανᾶται αὐτόθι καὶ ἡ δυστυχὴς Μαρία. Τότε
καταχθόνιον ἐπιτετηδευμένης ἐκδικήσεως βούλευμα
διήλθεν ὡς ἀστραπὴ τὸν τεταραγμένον τοῦ Ἰσιδώ-
ρου ἐγκέφαλον καὶ ἰδοὺ πῶς αὐτὸς διηγεῖται τὴν ἐ-
πελθοῦσαν φοβερὰν τῆς τραγωδίας ταύτης σκηνήν.

Εἰς ναοῦ πυρᾶς τὰς θερμὰς καὶ φλογώδεις ἐξέσεις
Ἀπεπλανηθεὶς, κ' εὐρίθην ἐκεῖ ἡ περὶ ἄνδρα Μαρία.
Κάτωθεν πύλας ἤρπυ μ' ἀτημέλητον ἵστατο κόμαν,
Ὅς τις ἀγρία θεά τις ἐν μέσῳ τοῦ δάουτος ἐκείνου.
Θείας μ' ἐφάνη βουλῆς οὐρανόθεν ἡ συνάντησις αὕτη...
Καὶ εἰς τὴν θέαν τῆς πνίξης καὶ αἰθέρα ἀνθρώπινον ἄλλο,
Τὸν Ἰωάννην εἰς πύλῃ κορμὸν περιέζετο τότε,
Κ' εἰς τὴν Μαρίαν δειλῶς καὶ μὲ τρέμον ἐβλάδισα βήμα·
Ἡ δυστυχὴς παρεφρόνει! ὡς μ' εἶδε ὁ τοῦ πόδας μου πίπτει,
Ἀγγελε, κράζε, θεοὶ! τὸν πατέρα μου σῶσι, τὸν πνίχουν!
Ἦ γάρ μοι τὸν μετὰ λόγους γλυκεῖς, καὶ μ' ἐκφράσεις ἀγάπης.
Καὶ συγκεντρώσας τὸ μένος... τῇ δίδω ὀδυρόμενον ἔλεος·
Νά! ὁ φωνὴ τοῦ πατρὸς σου, τῇ εἶπον, δεικνύων τὴν πύλιν,
Στάζε αὐτόν, ὦ Μαρία μου, πρὶν τὸν πατέρα σου πνίξῃ!...
Οἱ ὀρθαλμοὶ τῆς διέχυσαν τότε ἀκαίσιον λάμψιν...
Τρέχει... ὡς βέλος πετᾷ... ὀργισμένη τὸ ἔλεος βιβρίει...
Καὶ εἰς τὸ στήθεον τραπὴ τὸν πατὴρ πομπὴν ἐκκινεῖ τας!
Ἐκείνη τότε καὶ γογγύσας ἐξείκευτο· ἐκεῖνος.
Ἡ δὲ Μαρία ὡσεὶ ἐκπλαγίστη, τὸν εἶδε πρὸς ὄραν...
Γέλωτ' ἀφύει ψυχρὸν... τὴν πλὴγὴν τοῦ ἀνοίγει... καὶ βλέπει...
Κράζει! κράζει... δὲν ἔχει καρδίαν!... κ' ἐγὼ παρ' ἐκείνου
Τὴν ἰδικήν μου ἐχέουσα κ' εἰποῦσα ἱστορήσας βιαίως,
Καὶ ὡς ταχὺς ὁρμάς εἰς τὸ δάος ἐχέει, φωνάζει
— Ὁχι! δὲν εἶχε καρδίαν! δέ μου!... δὲν εἶχε καρδίαν...

Κραυγὴ παθητικωτάτη, ἐν ᾗ συγκραταῖται ἡ

πᾶσα ἡ πλάνη τῶν ἀρχαίων τῆς ἀθλίας κήρης ἐρώ-
των. Δὲν θέλομεν δὲ ἱστορήσαι πῶς ὁ Ἰσίδωρος μετὰ
τὴν θυσίαν ταύτην, θεωρήσας ἐκπεπληρωμένην εἰς
τὸν κόσμον τοῦτον τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, παρέδωκεν
ἐαυτὸν αὐθόρμητος εἰς τὸν τῆς νήσου Γενουήνσιον
δυναστὴν, πῶς ἐθανατώθη ὑπὸ τούτου καὶ πῶς κατὰ
τινα χειμερινὴν καὶ θυελλώδη νύκτα ἐξέπνευσεν
ἐπὶ τέλους ἐντὸς φάραγγος τινος καὶ ἡ δυστυχὴς
Μαρία, διότι ὥρα νὰ καταστρέψωμεν τὸν λόγον.

Τὸ ἐπικόν τοῦτο διήγημα περιέχει μὲν γλωσσι-
κὰ τινὰ καὶ στιχοιργικὰ ἀμαρτήματα, καὶ ὀρθογρα-
φικὰ ἔτι πλείονα, ὧν τινὰ παρετέθησαν καὶ ἐξηλέ-
γχθησαν ἐν τῇ περυσινῇ ἐκθέσει, χωλαίνει δὲ καὶ
περὶ τὴν διασκευὴν τινῶν χαρακτήρων· ἀλλὰ κατὰ
τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως, τὴν οἰκονομίαν αὐ-
τῆς καὶ τοὺς πλείστους χαρακτήρας ἐθεωρήθη οὐ μόν-
ον τὸ κάλλιστον τῶν ὑποβληθέντων ἐφέτος εἰς τὴν
κρίσιν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῶν ἀρίστων ὅσα ποτὲ ἐν
τῷ παρόντι ἀγῶνι ἐδραβεύθησαν. Ὅθεν ἡ ἐπιτροπὴ,
ἀπονέμει τὸ ἄθλον εἰς τὸ ποίημα Χίος δοῦλη. Τοῦτο
δὲ κατὰ πλειονοψηφίαν, διότι οἱ καθηγηταὶ Κ. Κου-
μανούδης καὶ Ρουσόπουλος, δι' οὓς λόγους ἐξέθεσαν
ἐν τοῖς πρακτικοῖς, δὲν ἐθεώρησαν πρέπον νὰ βρα-
βευθῇ τὸ ποίημα.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ.

ΛΘΑΝ. Σ. ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΣ. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΣΤΟΡΧΗΣ.

ΣΤΕΦ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ. ΚΩΝΣ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.

ΣΠΙΣΤΟΛΙΟΝ

τοῦ

Γ. ΚΑΝΝΙΓΚΟΣ.

—οοο—

Πολλάκις καὶ εὐτελὲς ἐπὶ λίθου ἐπιγραφὴ συν-
τελεῖ εἰς τὴν διασάρησιν ἀξιολόγου μέρους τῆς ἀρ-
χίας ἱστορίας. Τοιαύτην, φρονοῦμεν, ἔχει τὴν ἀξίαν
καὶ τὸ κατωτέρω ἐπιστόλιον, τοῖς πλείστοις ἄ-
γνωστον, ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ
Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Ὡς πάντες ἐνθυμοῦνται, τὸ Ἑλ-
ληνικὸν ζήτημα εἶχε γενεῖ τὸ 1827 ἔτος σπουδαιό-
τατον μέλημα τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γαλλίᾳ κυβερ-
νήσεων. Ὁ μέγας ἡμῶν εὐεργέτης, ὁ Γ. Κάννιγκ,
ἐπιθυμῶν νὰ συνδιαλεχθῇ αὐτὸς μετὰ τοῦ πρωθυ-
πουργοῦ τῆς Γαλλίας, τοῦ Βιλλέλ, περὶ τοῦ ζητή-
ματος τούτου, καὶ νὰ ὁρίσῃ τὰ περὶ τῆς τύχης τῆς
Ἑλλάδος, μετέβη μόνος εἰς Περσίους. Κάρολος ὁ 1',
ὁ οὐχ ἥττον τοῦ Κάννιγκος ἐνθερμος τῶν Ἑλλήνων
φίλος καὶ εὐεργέτης, ὑπεδέχθη τὸν πρωθυπουργὸν
τῆς Ἀγγλίας μετὰ πλείστης ὁπῆς φιλοφροσύνης, ὁ
δὲ Βιλλέλ εἰς πολλὰς καὶ διεξοδικὰς ἤλθε μετ' αὐ-
τοῦ συνεντεύξεις περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὁ
Κάννιγκ κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ συμφωνήσῃ μετ'
αὐτοῦ ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις· διότι μίαν τῶν ἡμε-